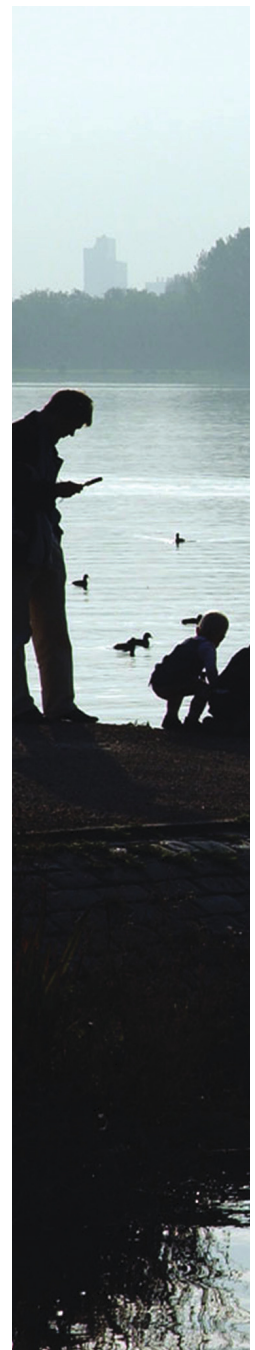
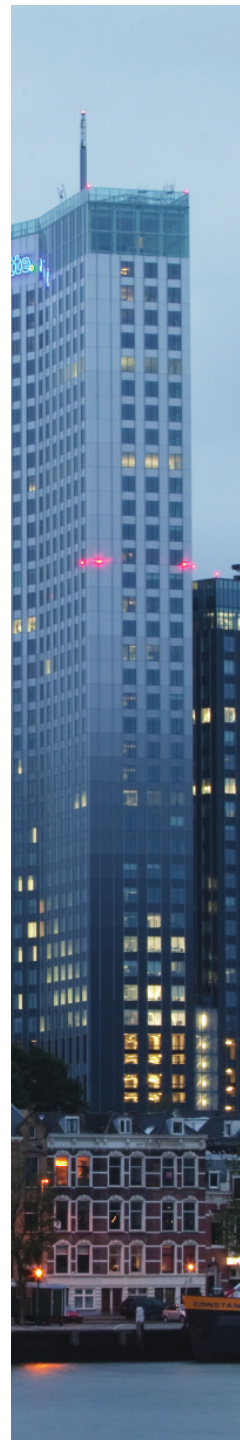

Komen en Gaan 2013

Komen en Gaan 2013

Onderzoek en Business Intelligence

Auteurs: Maaïke Dujardin & Wim van der Zanden

Project: 13-A-0204

Datum: februari 2014

In opdracht van Stadsontwikkeling

Adres: Blaak 34, 3011 TA Rotterdam

Postbus: 21323, 3001 AH Rotterdam

Telefoon: (010) 267 15 00

E-mail: onderzoek@rotterdam.nl

Website: www.rotterdam.nl/onderzoek

INHOUD

Samenvatting	4
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoeksdoelstelling en -vragen	9
1.2 Onderzoeksopzet	10
1.3 Leeswijzer	11
2 Migratie in Rotterdam in retrospectief	12
2.1 Buitenlandse migratie	12
2.2 Binnenlandse migratie Rotterdam	14
2.3 Binnenstedelijke migratie Rotterdam	17
2.3.1 Binnenstedelijke en buitenstedelijke migratie Zuid	17
2.4 Samengevat	21
3 Demografisch en sociaal-economisch profiel	22
3.1 Demografisch en sociaal-economisch profiel Rotterdam	22
3.2 Demografisch en sociaal-economisch profiel Zuid en overig Rotterdam	27
3.3 Profielen 2011 en 2013	31
4 Verhuismotieven	32
4.1 Algemene verhuismotieven	32
4.1.1 Verhuismotieven 2006 tot en met 2013	34
4.2 Vorige woning als verhuismotief	35
4.2.1 Vorige woning als verhuismotief in 2006 tot en met 2013	36
4.3 Vorige woonomgeving als verhuismotief	37
4.3.1 Vorige woonomgeving als verhuismotief in 2006 tot en met 2013	38
4.4 Rotterdam als verhuismotief	39
4.5 Samenvatting verhuismotieven	40
5 Woonomgeving	42
5.1 Gezochte woonomgeving	42
5.2 Waarom Rotterdam?	44
5.2.1 Wat is het meest bijzonder aan wonen in Rotterdam?	46
5.3 Waarom weg uit Rotterdam?	47
5.4 Samenvatting woonomgeving	48
6 Werk- en wooncarrière	49
6.1 Werk	49
6.2 Wonen	50
6.3 Samenvatting werk en wonen	53
Bijlagen	54

Samenvatting

Aanleiding

“Alle Rotterdammers moeten prettig in Rotterdam kunnen wonen”. Zo luidt de ambitie voor het woonbeleid in het Collegewerkprogramma 2010-2014 van de gemeente Rotterdam. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens, omdat dit de groepen zijn die relatief vaak de stad verlaten. Dit patroon past bij de grote stad als roltrap in de samenleving, maar een te sterke selectieve migratie heeft nadelige gevolgen voor de sociaaleconomische balans van Rotterdam.

Terugdringen van de selectieve migratie in Rotterdam is een belangrijke beleidsdoelstelling van het gemeentebestuur. Door in de stedelijke ontwikkeling van Rotterdam meer in te zetten op aantrekkelijke woonmilieus voor midden- en hogere inkomensgroepen wil men bereiken dat deze groepen meer behouden blijven voor de stad. Deze beleidsdoelstelling heeft daarom een prominente plaats gekregen in de Stadsvisie en de Woonvisie.

Aangezien de sociaal economische problematiek zich in versterkte mate voordoet in Rotterdam-Zuid (deelgemeenten Feijenoord, IJsselmonde en Charlois) is sinds 2012 het Nationaal Programma Rotterdam Zuid in werking getreden. In het programma (NPRZ) werken de gemeente Rotterdam, de rijksoverheid, onderwijs- en zorginstellingen, woningcorporaties en het bedrijfsleven samen aan het wegwerken van achterstanden en aan een nieuw perspectief voor Rotterdam Zuid.

De college-ambities zijn nader geconcretiseerd in targets. Deze zijn als volgt geformuleerd:

“Gedurende deze collegeperiode slagen wij erin meer gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens voor de stad te behouden. In 2013 is het aandeel van de gezinnen, de hoger opgeleiden en de hogere inkomens in de verhuisstroom uit de stad met 10% ten opzichte van 2009 gedaald.”

...

“Voor Rotterdam Zuid hebben wij daarin een hogere ambitie, omdat we willen dat Zuid op dit punt extra vooruit gaat. Wij meten dit af aan het aandeel van deze groepen in de verhuisstroom uit Zuid: in 2013 is dit aandeel met 15% ten opzichte van 2009 gedaald.”

De doelstelling is op te vatten als een outcome-target. Dat betekent dat er weliswaar geen exclusief verband kan worden aangetoond tussen het gemeentelijk beleid en de mate van selectiviteit van de migratie, maar wel dat de voorgenomen inspanningen een zodanige bijdrage leveren aan het bereiken van die doelstelling, dat verwacht mag worden dat de gewenste veranderingen zichtbaar zullen zijn.

De uitkomsten van het onderzoek geven een beeld van de mate van selectiviteit van de migratie en de verhuismotieven die aan het migratieproces ten grondslag liggen. Op enkele punten worden vergelijkingen gemaakt tussen Zuid (deelgemeenten Feijenoord, Charlois en IJsselmonde) en overig Rotterdam en – voor zover dat mogelijk is – tussen de uitkomsten van de nulmeting in 2006, de vervolgmetingen in 2009 en 2011 en de huidige meting in 2013.

Aangezien het beleid zich richt op het vasthouden van midden- en hoge inkomensgroepen, hoog opgeleiden en gezinnen met kinderen worden in bijlage III de onderzoeksresultaten uitgesplitst naar deze groepen huishoudens.

Resultaten

Komen en Gaan gaat over migratie vanuit en naar Rotterdam. Deze verhuisstromen zijn omvangrijk en geven een grote dynamiek aan de stad, vooral omdat de samenstelling van de groep vestigers verschilt van die van de vertrekkers. Jaarlijks verhuizen er ongeveer 68.000 mensen van of naar Rotterdam. Zij komen zowel uit het buitenland als uit de rest van Nederland naar Rotterdam of vertrekken in omgekeerde richting. Op een totale bevolking van ruim 616.000 inwoners betekent dat, dat ongeveer 6% van de bevolking in een jaar tijd is 'vervangen' als gevolg van migratie. Ongeveer 70% van de verhuizingen bestaat uit binnenlandse migratie, 30% uit buitenlandse migratie. Daarbij is de buitenlandse vestiging groter dan het buitenlands vertrek.

Binnenlandse migratie – Rotterdam

Buitenlandse migratie wordt grotendeels bepaald door mondiale invloeden en nationale wet- en regelgeving. De binnenlandse migratie valt meer onder de invloedssfeer van het gemeentelijke beleid. Komen en Gaan gaat daarom over de binnenlandse migratie.

Het binnenlands migratiepatroon betekende voor Rotterdam de afgelopen decennia dat meer mensen de stad verlieten dan dat er naartoe verhuisden. Na 1973 nam het binnenlands vertrekoverschot af en vanaf 2008 kent Rotterdam nagenoeg evenveel vestigers als vertrekkers. De laatste jaren is er dus geen sprake meer van bevolkingsverlies door binnenlands vertrek.

Hoewel vanaf 2008 per saldo nauwelijks meer gesproken kan worden van een vertrek- danwel vestigingsoverschot, is er nog steeds sprake van een vertrekoverschot van Rotterdammers die naar een andere stadsregiogemeente verhuizen en van gezinnen (leeftijdscategorieën van 30 tot 45 jaar en van 0 tot 15 jaar). Het vertrekoverschot van autochtonen is inmiddels geminimaliseerd. Tegelijkertijd is er nog steeds een vestigingsoverschot van jong-volwassenen (15- tot 30-jarigen).

Binnen- en buitenstedelijke migratie – Zuid

In vergelijking met de jaren negentig van de vorige eeuw wordt er minder binnen de eigen buurt en de eigen deelgemeente verhuisd. Als naar de migratiestromen van en naar Zuid wordt gekeken blijkt dat er meer mensen van buiten Rotterdam naar Zuid verhuizen dan dat er mensen uit overig Rotterdam naar dit gebied verhuizen. Ook zijn er meer mensen die vanuit Zuid de stad verlaten dan mensen die naar een ander deel van Rotterdam verhuizen. Dit beeld is over de jaren heen nauwelijks veranderd. Het totale migratiesaldo naar Zuid (binnen- en buitenstedelijk saldo bij elkaar opgeteld) is over de jaren heen nog niet positief geweest.

Net als in Rotterdam als geheel is er in Zuid een vestigingsoverschot van 15 tot 30-jarigen en een vertrekoverschot van 0- tot 15-jarigen en 30- tot 45-jarigen. Ook verlaten al jaren meer autochtonen Zuid dan dat er zich vestigen. Vanaf 2007 is dit vertrekoverschot wel flink afgenomen.

Het profiel van vestigers in en vertrekkers uit Rotterdam begin 2013

Op basis van de resultaten van het onderzoek kan er een profiel worden geschetst van de huishoudens die zich begin 2013 in Rotterdam vestigden of uit Rotterdam vertrokken.

Onder de huishoudens die zich begin 2013 in Rotterdam hebben gevestigd, bevinden zich in vergelijking met de zittende bevolking vaker alleenstaanden, 18-24-jarigen en huishoudens met een laag inkomen, maar ook paren zonder thuiswonende kinderen, 25-34-jarigen, huishoudens met inkomsten uit arbeid en hoger opgeleiden.

Ten opzichte van de zittende bevolking van Rotterdam, bevinden zich onder de vertrekkers relatief veel 18-34-jarigen, paren zonder thuiswonende kinderen, huishoudens met inkomsten uit arbeid, huishoudens met een hoger inkomen en huishoudens met een hoger opleidingsniveau. Daarnaast bevinden zich onder de vertrekkers relatief vaak westerse allochtonen.

Het profiel van vestigers in en vertrekkers uit Zuid

Onder de vestigers in Zuid bevinden zich in vergelijking met vestigers in overig Rotterdam veel huishoudens met een uitkering, laag inkomen, lager of midden opleidingsniveau en huishoudens met een niet-westerse afkomst. Huishoudens die zich in overig Rotterdam vestigden, zijn vaker autochtoon en hebben vaker inkomsten uit betaalde arbeid, een midden of hoog huishoudinkomen en een hoog opleidingsniveau.

Vertrekkers uit Zuid hebben in vergelijking met vertrekkers uit overig Rotterdam vaker een laag inkomen en een laag of midden opleidingsniveau en zijn vaker van niet-westerse afkomst. Uit overig Rotterdam vertrekken relatief veel huishoudens met inkomsten uit arbeid, met een hoog inkomen en een hoog opleidingsniveau. Tevens bevinden zich onder hen relatief veel autochtonen.

Verhuismotieven vestigers

Werk, zelfstandig willen wonen, een huwelijk/samenwonen, dichterbij vrienden of familie willen wonen en studie zijn voor vestigende huishoudens de voornaamste motieven om naar Rotterdam te verhuizen. Werk, studie en dichterbij vrienden en familie willen wonen zijn motieven die vaker bij vestigers een rol hebben gespeeld dan bij vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden. Voor de helft van de vestigers speelde de vorige *woning* een belangrijke rol bij de verhuizing. Daarbij wordt veelal aangegeven dat de vorige woning te klein was. Indien de vorige *woonomgeving* een verhuismotief was (in de helft van de gevallen), blijkt vooral 'een saaie buurt' hieraan ten grondslag te liggen.

Verhuismotieven vertrekkers

Een huwelijk/samenwonen en werk zijn de twee meest genoemde verhuismotieven van vertrekkers. Ook geeft meer dan de helft van de vertrekkers aan dat de vorige *woning* een rol heeft gespeeld bij de verhuizing. In de meeste gevallen was de vorige woning te klein. Ook wilde, in vergelijking met de vestigers, een groot deel van hen een eengezinswoning en/of een eigen tuin. Bij de helft van de vertrekkers speelde (ook) de vorige *woonomgeving* een rol bij de verhuizing. De onveiligheid in de buurt wordt daarbij het meest genoemd.

Voor iets minder dan de helft van de vertrekkers was *Rotterdam zelf* een belangrijke reden om de stad te verlaten. Het meest genoemde motief is dat men in Rotterdam niet de woning kon vinden die men zocht.

Verhuismotieven binnenstedelijke verhuisden

Voor verhuisden binnen Rotterdam zijn een huwelijk/samenwonen, het zelfstandig willen wonen en de vorige woning belangrijke verhuismotieven. Zo is tweederde van de huishoudens vanwege de vorige *woning* verhuisd. Drie op de tien verhuisden geven aan dat de woning te klein was. Ten opzichte van vestigers en vertrekkers is dit aandeel significant groter.

Bij de helft van de binnenstedelijke verhuisden speelde de vorige *woonomgeving* een rol bij de verhuizing, waarbij onveiligheid in de buurt het meest genoemd.

Gezochte woonomgeving

Tweederde van de verhuisden was op zoek naar een specifieke woonomgeving. Vestigende huishoudens en huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd gaven veelal de voorkeur aan het centrum van een grote stad, een levendige wijk bij het centrum van een grote stad of een rustige stadswijk in een grote stad. Huishoudens die uit de stad zijn vertrokken, waren vooral op zoek naar een dorp of landelijke gemeente of een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad.

Waar heeft men gezocht en waarom?

Vestigers en binnenstedelijke verhuisden hebben vooral naar een woning gezocht in de buurt van de respectievelijk huidige en vorige woning en in overige delen van de stad. Zij kozen veelal voor Rotterdam omdat zij dichterbij familie of vrienden wilden wonen en omdat zij Rotterdam een fijne stad vinden om te wonen (met name genoemd door binnenstedelijke verhuisden).

Huishoudens die buiten de stad zijn gaan wonen geven vooral aan buiten de regio te hebben gezocht. Vertrekkers die Rotterdam wel hebben overwogen, maar uiteindelijk toch buiten de stad zijn gaan wonen, geven vooral aan dat er in Rotterdam een groter woningaanbod van met name goedkope woningen zou moeten zijn (waardoor ook wachtlijsten korter zouden worden).

Werk

Een kwart van de huishoudens is vanwege het werk verhuisd. Onder de vestigende huishoudens is het aandeel met 41% het hoogst, onder de binnenstedelijke verhuisden het laagst (16%) en onder vertrekkers 26%.

Iets meer dan de helft van de verhuisden is van mening dat Rotterdam voldoende carrièremogelijkheden heeft. Opvallend genoeg zijn vertrekkers hier positiever over dan binnenstedelijke verhuisden. Ook over banen die binnen redelijke reisafstand beschikbaar zijn is men overwegend positief. In tegenstelling tot de carrièremogelijkheden zijn vertrekkers op dit punt minder positief dan vestigers en binnenstedelijke verhuisden.

Wonen

Tweederde van de vestigers was voorheen inwonend of huurde een 'goedkope' huurwoning. Nu zij in Rotterdam wonen, is een groot deel uit huis gegaan en woont bijna de helft van de huishoudens in een 'goedkope' huurwoning. Daarnaast woont een groter deel van de vestigers in een duurdere huurwoning of in een 'goedkope' koopwoning. Ook huishoudens die uit Rotterdam zijn vertrokken en binnenstedelijke verhuisden zijn in de meeste gevallen in een duurdere huis gaan wonen.

Het merendeel van de vestigers is van mening dat Rotterdam voldoende mogelijkheden op de woningmarkt heeft. Binnenstedelijke verhuisden, maar vooral ook vertrekkers zijn het hier minder vaak mee eens. Dit komt overeen met eerdere bevindingen: vestigers konden in Rotterdam veelal snel woonruimte vinden en vertrekkers hadden juist behoefte aan meer betaalbare woningen en minder lange wachttijden.

De economische crisis heeft voor ongeveer tweederde van de verhuisden geen effect gehad op de verhuizing. Huishoudens die wel 'last' hebben ondervonden van de crisis kozen veelal voor een goedkopere huurwoning.

Ontwikkelingen in de tijd

De ambities van het college zijn gericht op het vasthouden van de gezinnen, de hoger opgeleiden en de hogere inkomens. In 2013 zou het vertrek onder deze drie groepen ten opzichte van 2009 met 10% moeten zijn afgenomen. In Zuid met 15%.

Rotterdam

Tussen 2009 en 2013 daalde het aandeel vertrekkende huishoudens met een midden en hoog inkomen van 58% naar 49%. Dit betekent dat de gestelde target met betrekking tot het inkomensniveau is gehaald.

Het aandeel huishoudens met een midden of hoog opleidingsniveau dat Rotterdam heeft verlaten is daarentegen toegenomen van 49% in 2009 naar 57% in 2013 waarmee de doelstelling met betrekking tot het opleidingsniveau niet is gehaald.

De doelstelling om het aandeel vertrekkende gezinnen met thuiswonende kinderen terug te dringen, is niet gerealiseerd. Tussen 2009 en 2013 heeft zich geen significante verandering voorgedaan (23% → 24%).

Zuid

De ontwikkelingen die voor Rotterdam als geheel gelden, gelden ook voor Rotterdam Zuid.

Ten opzichte van 2009 is er sprake van een afname van het aandeel vertrekkers met een midden/hoog inkomen (46% → 37%), een toename van het aandeel vertrekkers met een hoog opleidingsniveau (36% → 44%) en een ongewijzigd aandeel vertrekkende huishoudens met thuiswonende kinderen (24% → 26%).

Verhuismotieven

De algemene verhuismotieven van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden zijn de afgelopen jaren stabiel gebleken. De top 5 van verhuismotieven zijn voor alledrie de groepen verhuisden zelfs ongewijzigd.

Wanneer het gaat om de vorige *woonomgeving*, hebben zich over de jaren heen twee positieve wijzigingen voorgedaan: zowel huishoudens die de stad hebben verlaten als de huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd, geven minder vaak aan dat de vorige buurt in verval raakte. Daarnaast zijn er in vergelijking met 2006 minder vertrekkers die vonden dat er onvoldoende groen en/of waterpartijen in de omgeving waren.

Zowel vestigers als binnenstedelijke verhuisden konden begin 2013 minder vaak snel woonruimte vinden. Bovendien vond men in Rotterdam minder vaak de ideale woning. Daarentegen konden vestigers in 2013 wel vaker een goedkope woonruimte krijgen en zijn alledrie de groepen verhuisden minder negatief over de mogelijkheden op de Rotterdamse woningmarkt.

Wel lijkt men begin 2013 meer 'last' te hebben gehad van de economische crisis dan begin 2011. Zo kozen met name huishoudens die buiten Rotterdam zijn gaan wonen minder vaak voor een koopwoning in een duurdere prijsklasse. Ook als expliciet aan de verhuisden wordt gevraagd of de economische crisis effect heeft gehad op de verhuizing, blijkt dit in 2013 zowel bij vestigers, als bij vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden vaker het geval te zijn geweest dan in 2011.

Daarnaast zijn vertrekkers wat betreft het werk ten opzichte van 2011 minder vaak overtuigd van de carrièremogelijkheden in Rotterdam en zijn zij bovendien minder positief over de hoeveelheid banen die binnen redelijke reisafstand bereikbaar waren. Waarschijnlijk speelt ook hierbij de economische crisis een rol.

1 Inleiding

In het Collegewerkprogramma 2010-2014 van de gemeente Rotterdam is de ambitie voor het woonbeleid geformuleerd: *“Alle Rotterdammers moeten prettig in Rotterdam kunnen wonen”*. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens, omdat dit de groepen zijn die relatief vaak de stad verlaten. Dit patroon past bij de grote stad als roltrap in de samenleving, maar een te sterke selectieve migratie heeft nadelige gevolgen voor de sociaaleconomische balans van Rotterdam.

Het terugdringen van de selectieve migratie in Rotterdam is een belangrijke beleidsdoelstelling van het gemeentebestuur. Door in de stedelijke ontwikkeling van Rotterdam meer in te zetten op aantrekkelijke woonmilieus voor midden- en hogere inkomensgroepen wil men bereiken dat deze groepen meer behouden blijven voor de stad. Deze beleidsdoelstelling heeft daarom een prominente plaats gekregen in de Stadsvisie en de Woonvisie.

Aangezien de sociaal economische problematiek zich in versterkte mate voordoet in Rotterdam-Zuid (deelgemeenten Feijenoord, IJsselmonde en Charlois) is sinds 2012 het Nationaal Programma Rotterdam Zuid in werking getreden. In het programma (NPRZ) werken de gemeente Rotterdam, de rijksoverheid, onderwijs- en zorginstellingen, woningcorporaties en het bedrijfsleven samen aan het wegwerken van achterstanden en aan een nieuw perspectief voor Rotterdam Zuid.

1.1 Onderzoeksdoelstelling en -vragen

Het onderzoek Komen en Gaan 2013 kent ten behoeve van de vergelijkbaarheid in de tijd dezelfde opzet als de voorgaande metingen. Doel van het onderzoek is:

Het in kaart brengen van de verschillen in sociaal-economische en demografische kenmerken van vestigers in en vertrekkers uit en verhuisden binnen Rotterdam, respectievelijk Zuid, en van hun migratiemotieven.

Met de resultaten van het onderzoek kan allereerst worden beoordeeld hoe de selectiviteit van de migratie zich in Rotterdam en Rotterdam Zuid ontwikkelt (collegetargets). In hoofdzaak zal het bij die beoordeling gaan om de samenstelling van de vertrekstroom naar huishoudsamenstelling, opleidingsniveau en inkomen.

Daarnaast wordt met het onderzoek inzicht verkregen in het profiel en de motieven van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden op stedelijk niveau en in Zuid.

Hoewel in paragraaf 2.1 kort wordt ingegaan op de buitenlandse migratie, heeft het onderzoek net als voorgaande metingen alleen betrekking op de binnenlandse migratie.

In het onderzoek zullen de volgende thema's aan de orde komen:

Demografisch en sociaal-economisch profiel

Het gaat hier om een profiel van de onderzoeksgroepen ten tijde van de verhuizing: hoe zijn de groepen samengesteld, in welk opzicht en in welke mate verschillen zij van elkaar en van de zittende bevolking. We gaan in deze vergelijking uit van de volgende kenmerken:

- Inkomensklasse (laag, midden, hoog)
- Inkomensbron (arbeid (zelfstandig / in loondienst), uitkering, pensioen, anders)
- Opleidingsniveau (laag, midden, hoog)
- Huishoudsamenstelling (alleenstaand, paar zonder / met kinderen, eenoudergezin, overig)
- Leeftijdsklasse (verschillende indelingen)
- Etniciteit (autochtoon, westers en niet-westers allochtoon)

Verhuismotieven

Welke motieven lagen ten grondslag aan de verhuizing en welke waren daarin doorslaggevend?

Wooncarrière

Welke stap hebben de verhuisden gemaakt in de wooncarrière? En was de economische crisis van invloed op de keuzes die men heeft gemaakt bij de verhuizing?

1.2 Onderzoeksopzet

De onderzoeksgroep bestaat uit 8 deelgroepen:

1. Binnenlandse vestigers in Zuid in het eerste halfjaar van 2013
2. Binnenlandse vestigers in overig Rotterdam in het eerste halfjaar van 2013
3. Binnenlandse vertrekkers uit Zuid in het eerste halfjaar van 2013
4. Binnenlandse vertrekkers uit overig Rotterdam in het eerste halfjaar van 2013
5. Binnenstedelijke vertrekkers uit Zuid naar overig Rotterdam in het eerste halfjaar van 2013
6. Binnenstedelijke vestigers in Zuid uit overig Rotterdam in het eerste halfjaar van 2013
7. Verhuisden binnen Zuid in het eerste halfjaar van 2013
8. Verhuisden binnen overig Rotterdam in het eerste halfjaar van 2013

Groep 1 en 2 samen vormen de binnenlandse vestiging in Rotterdam en groep 3 en 4 het binnenlands vertrek. Groep 5 t/m 8 vormen de binnenstedelijke verhuisden in Rotterdam, waaronder Zuid en overig Rotterdam. Zo kunnen zowel uitspraken op stedelijk niveau worden gedaan, als op het schaalniveau van Zuid.

Hoewel er in het rapport geen uitsplitsingen worden gemaakt naar de 8 afzonderlijke deelgroepen, behoort dit wel tot de mogelijkheden voor extra analyses.

Steekproef

Uit elke gewenste deelgroep is een aselechte steekproef getrokken uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA). De personen in deze steekproef hebben een schriftelijke vragenlijst ontvangen met een begeleidende brief van wethouder Karakus, waarin het nut van het onderzoek werd aangegeven. De brief werd gericht aan de hoofdkostwinner van het huishouden, partners en kinderen waren uitgesloten van deelname aan het onderzoek.

In totaal zijn er bijna 7.700 brieven verstuurd en zijn er 1.772 vragenlijsten ingevuld teruggestuurd. Dit staat gelijk aan een responspercentage van 23 hetgeen vergelijkbaar is met de respons van voorgaande meting in 2011. De maximale netto respons van een deelgroep is 262 respondenten, de minimale respons 163 respondenten (zie ook bijlage I). Door middel van een weegprocedure is de respons representatief gemaakt naar leeftijdscategorie, etniciteit en de deelgroep waar de respondent toe behoort.

Het onderzoek in 2013 is een vervolgmeting over de migratie in het eerste half jaar van 2013. In 2007 werd een nulmeting gehouden over de migratie in het jaar 2006 en in 2009 en 2011 werden de vervolgmetingen uitgevoerd.

Voor de vergelijking van het sociaal-economisch en demografisch profiel van de deelgroepen met de zittende Rotterdamse bevolking wordt gebruik gemaakt van het WoON2012 (Woon Onderzoek Nederland 2012).

Per 1 januari 2010 is de wijk Kop van Zuid, voorheen deel van het Stadscentrum, toegevoegd aan deelgemeente Feijenoord. Dit betekent dat daarmee ook de samenstelling van Zuid is gewijzigd hetgeen vanaf de meting in 2011 een geringe invloed kan hebben gehad op de onderzoeksresultaten.

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd:

In het tweede hoofdstuk wordt de migratie van en naar Rotterdam in retrospectief besproken waarbij de migratie naar verschillende achtergrondkenmerken wordt uitgesplitst. Tevens wordt aandacht besteed aan de migratie van en naar Zuid vanaf 1998 tot en met 2012.

Hoofdstuk drie gaat dieper in op de demografische en sociaal-economische kenmerken van de binnen- en buitenstedelijke migranten in 2012. Bij de beschrijving van de profielen van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden voor Rotterdam, Zuid en overig Rotterdam is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten.

In hoofdstuk vier wordt aandacht besteed aan de verhuismotieven die bij de migranten een rol hebben gespeeld. Deze motieven vallen uiteen in algemene motieven, woning als verhuismotief en woonomgeving als verhuismotief.

Op vragen als 'Naar wat voor woonomgeving was men op zoek?', 'Waarom heeft men voor Rotterdam gekozen?' en 'Waarom kon men niets vinden in Rotterdam' wordt in hoofdstuk vijf antwoord gegeven.

In hoofdstuk zes komt zowel de carrière op het gebied van werk als de carrière op het gebied van wonen aan de orde. Zo zal onder andere blijken of en wat voor invloed de economische crisis heeft gehad op de verhuizing van de responderende huishoudens.

Daar waar mogelijk en relevant worden vergelijkingen gemaakt met de resultaten uit 2006, 2009 en 2011.

Het rapport bevat tevens enkele bijlagen. In de eerste bijlage wordt een beschrijving gegeven van de opzet en uitvoering van het onderzoek en wordt tevens een responsverantwoording gegeven. In bijlage II staan de achtergrondkenmerken van de vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden in Rotterdam, Zuid en overig Rotterdam op een rij. In bijlage III wordt het merendeel van de onderzoeksresultaten uitgesplitst voor de drie targetgroepen (huishoudens met een midden/hoog inkomen, huishoudens met een hoog opleidingsniveau en gezinnen met thuiswonend(e) kind(er)). Tot slot worden in bijlage IV de kenmerken van de vestigers en vertrekkers in Zuid en overig Rotterdam in 2006, 2009, 2011 en 2013 weergegeven.

2 Migratie in Rotterdam in retrospectief

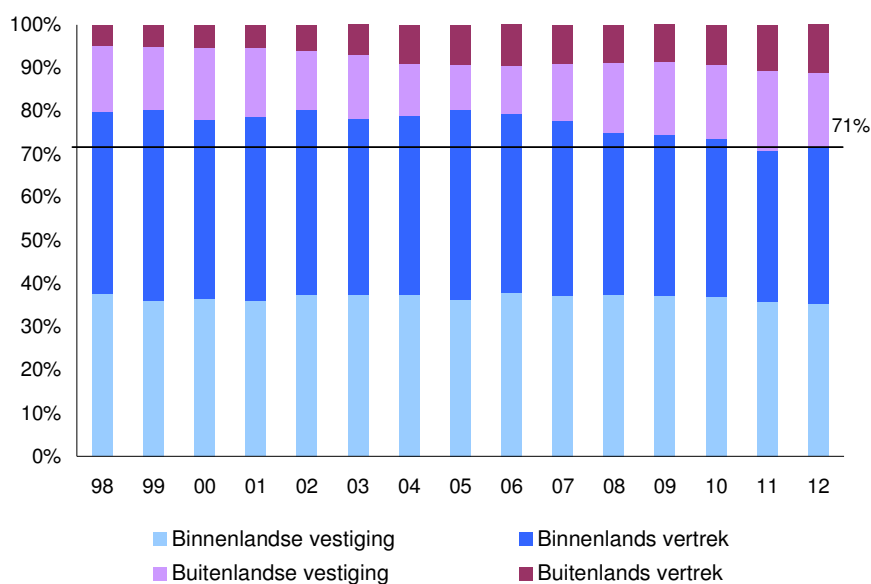
In dit hoofdstuk wordt de migratie van en naar Rotterdam en van en naar Zuid onder de loep genomen. Er worden tijdreeksen getoond van 1998 tot en met 2012 waarbij vestigings- dan wel vertrekoverschotten door middel van migratiesaldi worden weergegeven.

In paragraaf 2.1. wordt kort stilgestaan bij de buitenlandse migratie van en naar Rotterdam. Vervolgens komt in paragraaf 2.2 de binnenlandse migratie van en naar Rotterdam aan de orde en gaat het in paragraaf 2.3 om de binnenstedelijke migratie. Hierbij ligt de nadruk op de migratie van en naar Zuid. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting.

2.1 Buitenlandse migratie

De afgelopen vijftien jaar verhuizen er jaarlijks ongeveer 68.000 mensen van of naar Rotterdam. Vanaf 2010 is wel een constante toename geweest van het aantal verhuizingen waardoor het totaal aantal verhuizingen in 2012 opliep naar bijna 77.300. Het betreft zowel verhuizingen van en naar het buitenland als van en naar de rest van Nederland. Onderstaande figuur laat de verhouding van de binnen- en buitenlandse vestiging en vertrek zien vanaf 1998.

Figuur 2.1: Binnen- en buitenlandse migratie van Rotterdam, 1998-2012

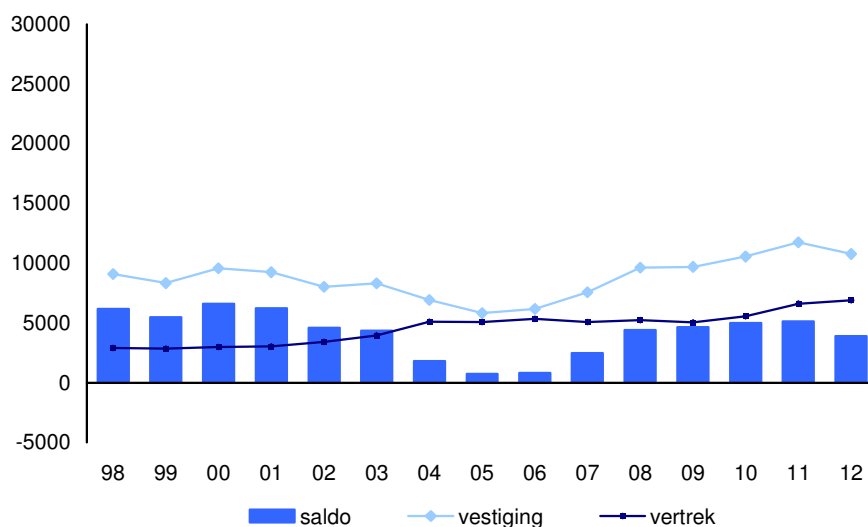

Net als in 2011, bestond in 2012 71% van de migraties uit binnenlandse verhuizingen en 29% van de migraties uit verhuizingen van Rotterdam naar het buitenland en visa versa. Zeker in vergelijking met het begin van deze eeuw is dit aandeel hoog en is – vanzelfsprekend – het aandeel binnenlandse verhuizingen relatief laag.

Daarnaast is de buitenlandse vestiging vanaf 2008 beduidend groter dan het buitenlands vertrek en ligt het binnenlandse migratiesaldo de afgelopen vijf jaar rond het nulpunt.

In onderstaande figuur, waarin de buitenlandse migratie vanaf 1998 wordt weergegeven, is ondermeer te zien dat vanaf 2006 het aantal buitenlandse vestigingen flink is toegenomen. Ook het buitenlands vertrek nam toe, maar pas vanaf 2009. Bovendien betrof het aanmerkelijk minder huishoudens dan bij de buitenlandse vestigingen het geval was. Het verschil tussen vestiging en vertrek resulteerde de afgelopen jaren in een vestigingsoverschot dat vergelijkbaar is met het overschot aan het begin van de eeuw. Overigens blijkt ook dat het aantal vertrekkers in 2012 nog steeds iets is toegenomen, terwijl het aantal vestigingen, en daarmee ook het vestigingsoverschot, in dat jaar is afgenomen.

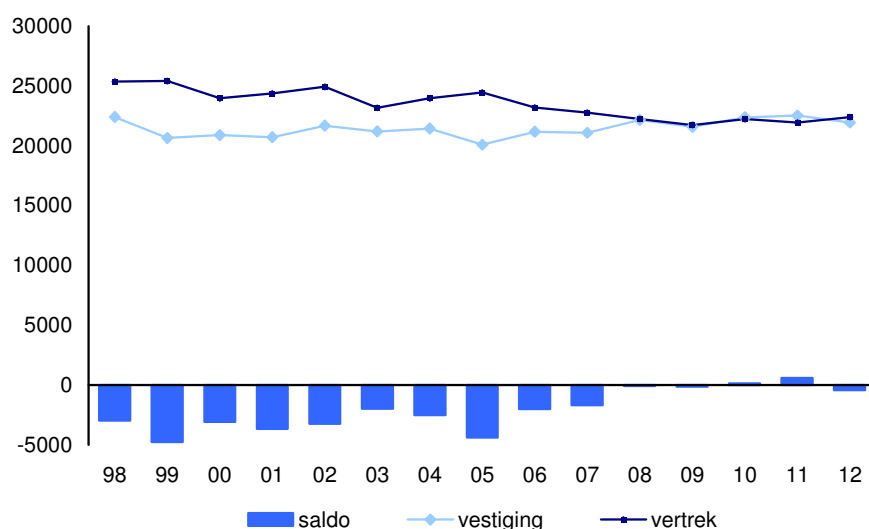
Figuur 2.2: Buitenlandse migratie van Rotterdam, 1998-2012

2.2 Binnenlandse migratie Rotterdam

De afgelopen decennia had Rotterdam te maken met een binnenlands vertrekoverschot. Dat wil zeggen dat meer mensen de stad verlieten dan dat er naartoe verhuisden. In 1973 was het vertrekoverschot het grootst. Dat jaar vertrokken er ongeveer 20.000 meer uit Rotterdam naar elders in Nederland dan dat er zich uit Nederland in Rotterdam vestigden. Na 1973 nam het binnenlands vertrekoverschot af en vanaf 2008 kent Rotterdam nagenoeg evenveel vestigers als vertrekkers (zie figuur 2.3). De laatste jaren is er dus geen sprake meer van bevolkingsverlies door binnenlands vertrek.

Figuur 2.3: Binnenlandse migratie van Rotterdam, 1998-2012

In tabel 2.1 wordt de binnenlandse migratie van Rotterdam vanaf 1970 in periodes van 5 jaar weergegeven. Hieruit blijkt dat de vestiging vanaf 1980 elke periode toeneemt, en het vertrek vanaf 1980 fluctueert. Het migratiesaldo blijft echter alle periodes negatief. Wel is het vertrekoverschot in de periode 2005-2009 lager dan ooit.

Tabel 2.1: Binnenlandse migratie van Rotterdam in periodes van 5 jaar

	vestiging	vertrek	migratiesaldo
1970-1974	78.010	163.914	-85.904
1975-1979	68.647	127.529	-58.882
1980-1984	80.111	112.698	-32.587
1985-1989	85.436	98.406	-12.970
1990-1994	90.277	102.303	-12.026
1995-1999	102.528	119.567	-17.039
2000-2004	105.932	120.412	-14.480
2005-2009	106.104	114.375	-8.271
2010-2012	66.864	66.575	289

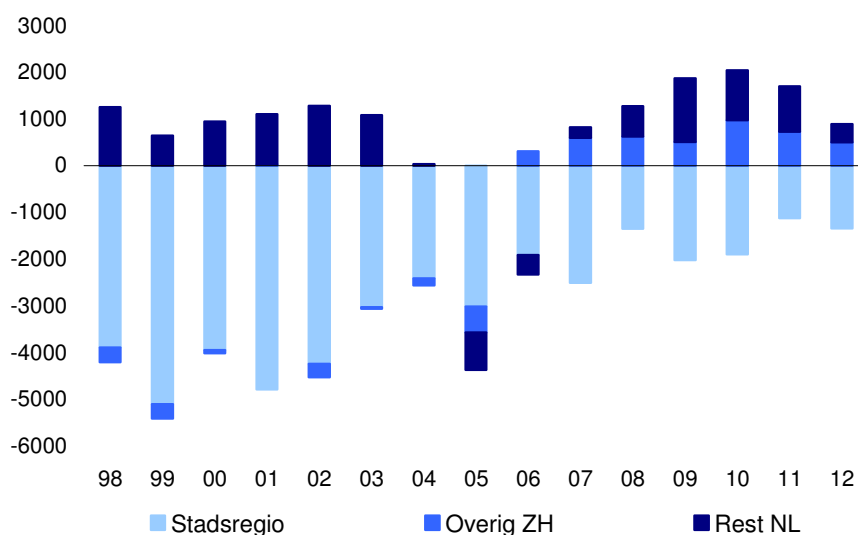
Per gebied

Als de migratiesaldi worden uitgesplitst naar stadsregiogemeenten, overig Zuid-Holland en de rest van Nederland, blijkt dat het binnenlands vertrekoverschot vooral wordt veroorzaakt door regionale migratie. Er verhuizen (veel) meer Rotterdammers naar een andere stadsregiogemeente dan dat er vanuit die gemeenten naar Rotterdam komen. In figuur 2.4 is te zien dat dit proces al jaren gaande is, maar ook dat dit vertrekoverschot de laatste jaren aanmerkelijk kleiner is dan het vertrekoverschot rond 2000. De economische crisis en het feit dat er minder gebouwd wordt, ligt hier zeer waarschijnlijk aan ten grondslag.

Naast een constant vertrekoverschot met de stadsregiogemeenten had Rotterdam jarenlang te maken met een klein vertrekoverschot met de rest van Zuid-Holland. Echter, vanaf 2006 is hier verandering in gekomen, sindsdien verhuizen er vanuit de overige Zuid-Hollandse gemeenten meer mensen naar Rotterdam dan omgekeerd.

Tevens is er in Rotterdam, met uitzondering van de jaren 2005 en 2006, al jaren sprake van een vestigingsoverschot met de rest van Nederland.

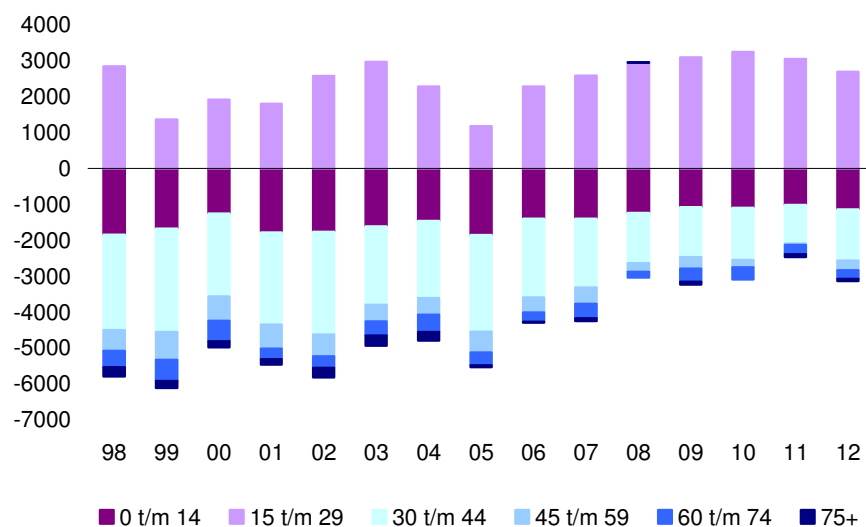
Figuur 2.4: Migratiesaldo van Rotterdam uitgesplitst naar gebied, 1998-2012

Leeftijd

Bij een uitsplitsing van de migratiesaldi naar leeftijd (figuur 2.5), zien we een constant positief migratiesaldo van de 15 tot 30-jarigen. Dit vestigingsoverschot is zeer waarschijnlijk te verklaren door de aanwezigheid van onderwijsvoorzieningen (universiteit en hogescholen), de omvangrijke arbeidsmarkt en de geneugten van het grotestadsleven. Onder alle andere leeftijdsgroepen bestaat al jaren een vertrekoverschot. Het vertrekoverschot is het hoogst voor de leeftijdscategorie van 30 tot 45 jaar, gevolgd door de leeftijdsgroep van 0 tot 15 jaar. Hiertoe behoren de gezinnen die de stad verlaten.

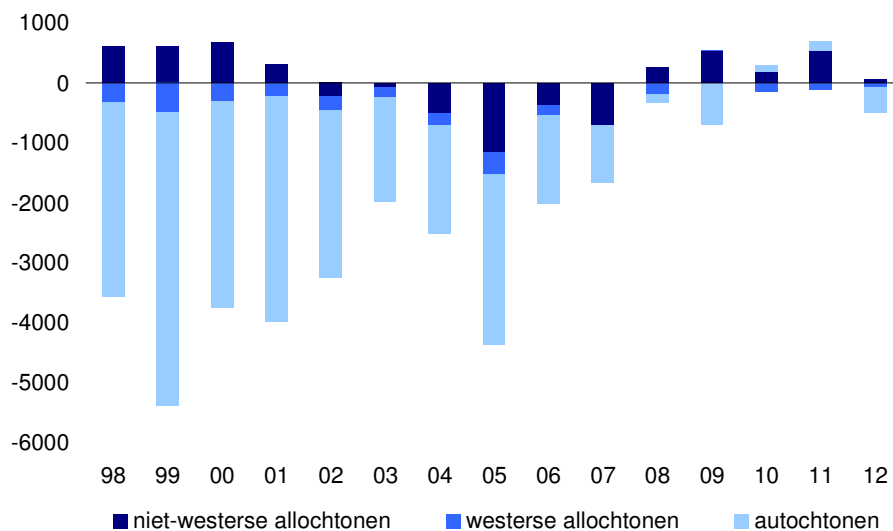
Figuur 2.5: Migratiesaldo van Rotterdam uitgesplitst naar leeftijdsgroep, 1998-2012

Etniciteit

Rotterdam heeft jarenlang te maken gehad met een vertrekoverschot van autochtonen (figuur 2.6), maar vanaf 2008 is dit vertrekoverschot nog minimaal. Naast het vertrekoverschot van autochtonen is er ook al jaren sprake van een klein vertrekoverschot van westerse allochtonen. De saldi van niet-westerse allochtonen laten over de jaren heen wat fluctuaties zien. Vanaf 2008 is er weer sprake van een klein vestigingsoverschot.

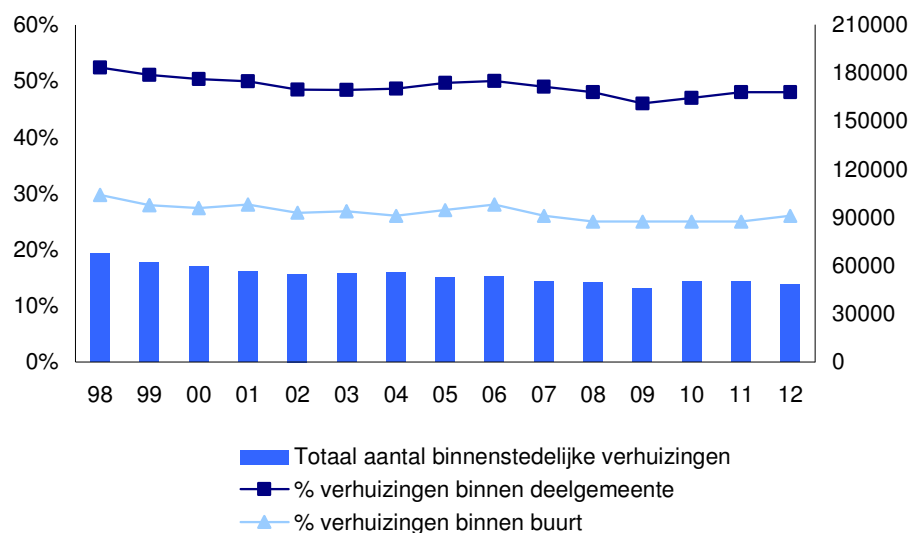
Figuur 2.6: Migratiesaldo van Rotterdam uitgesplitst naar autochtoon/westers/niet-westers, 1998-2012

2.3 Binnenstedelijke migratie Rotterdam

In vergelijking met de jaren negentig van de vorige eeuw wordt er minder binnen Rotterdam verhuisd (figuur 2.7). De daling doet zich zowel bij het aandeel verhuizingen binnen de eigen buurt voor als bij het aandeel verhuizingen binnen de deelgemeente.

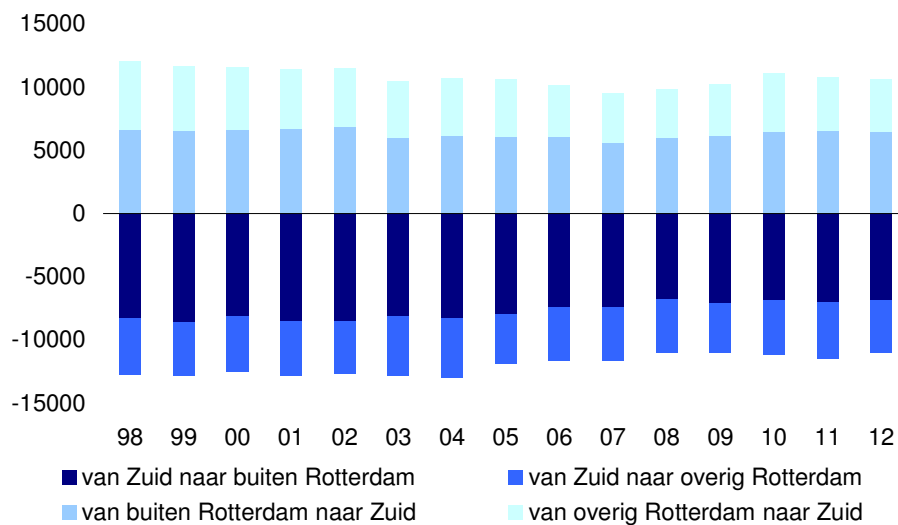
Figuur 2.7: Binnenstedelijke migratie van Rotterdam, 1998-2012

2.3.1 Binnenstedelijke en buitenstedelijke migratie Zuid

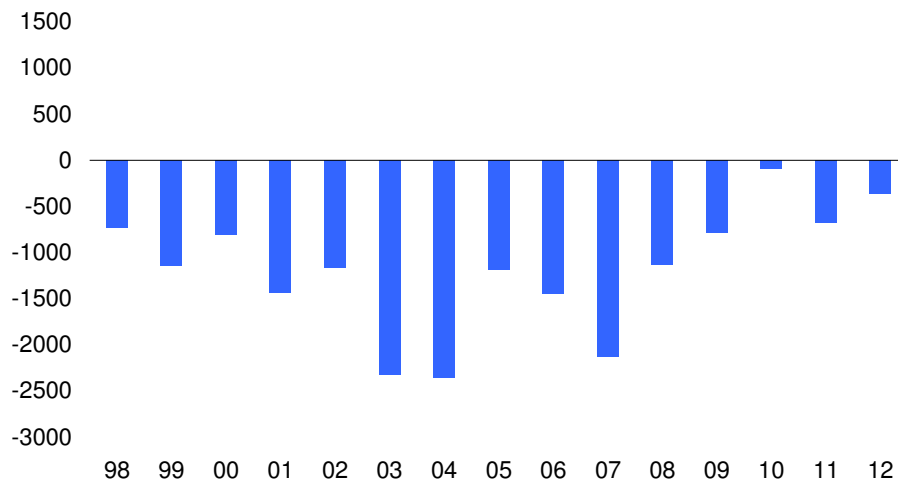
Als naar de migratiestromen van en naar Zuid wordt gekeken (figuur 2.8) blijkt dat buitenstedelijke verhuizingen de overhand hebben. Er zijn dus meer mensen van buiten Rotterdam die naar Zuid verhuizen dan mensen uit overig Rotterdam die naar dit gebied verhuizen. Ook zijn er meer mensen die vanuit Zuid de stad verlaten dan mensen die naar een ander deel van Rotterdam verhuizen. Dit beeld is over de jaren heen nauwelijks veranderd.

Figuur 2.8: Binnen- en buitenstedelijke migratie van Zuid, 1998-2012

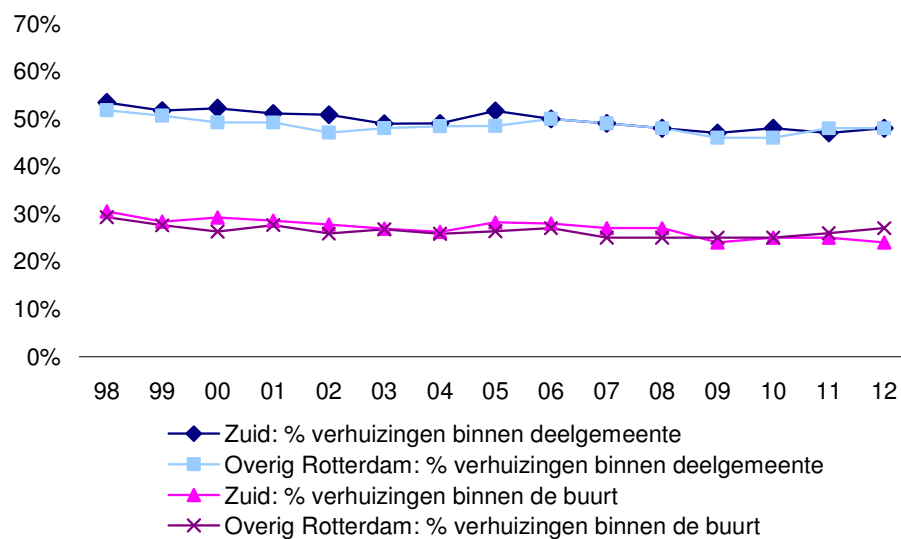
Het totale binnenlandse migratiesaldo naar Zuid (binnen- en buitenstedelijk saldo bij elkaar opgeteld, maar exclusief buitenlandse migratie) is over de jaren heen nog niet positief geweest (figuur 2.9). In 2010 vestigden zich echter nagenoeg evenveel mensen in Zuid als dat er uit dat gebied vertrokken en ook in 2012 is het vertrekoverschot beperkt.

Figuur 2.9: Migratiesaldo van Zuid (binnenstedelijk en buitenstedelijk), 1998-2012

In het begin van de nieuwe eeuw was het aandeel verhuisden binnen de eigen deelgemeente en binnen de eigen buurt iets hoger in Zuid dan in de rest van Rotterdam (figuur 2.10). Als het gaat om verhuizingen binnen de deelgemeente verschillen vanaf 2006 Zuid en overig Rotterdam nauwelijks meer van elkaar. Het aandeel verhuizingen binnen de buurt is in Zuid de afgelopen jaren wel iets afgenomen waardoor dit aandeel in 2012 lager ligt dan het aandeel verhuizingen binnen de buurt in overig Rotterdam.

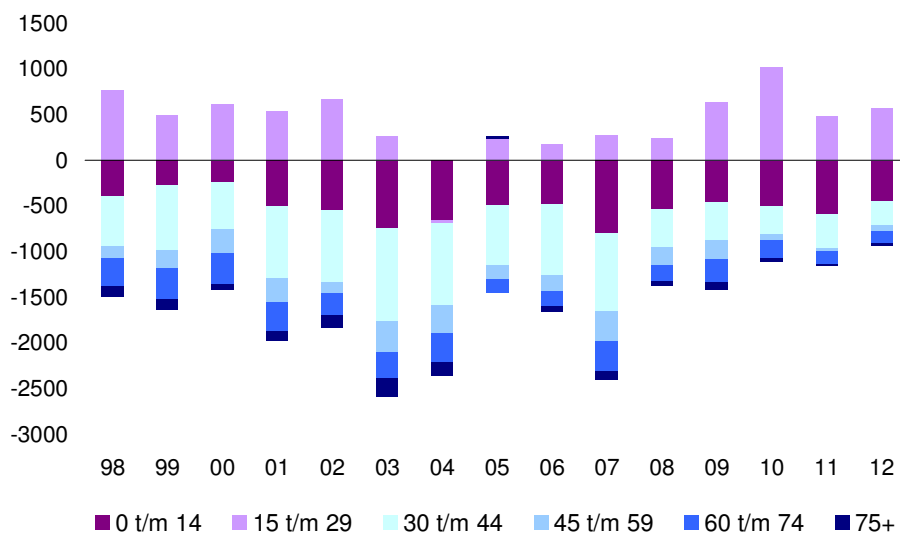
Figuur 2.10: Percentage verhuizingen binnen eigen deelgemeente en eigen buurt, uitgesplitst naar Zuid en overig Rotterdam, 1998-2012

Leeftijd

Een uitsplitsing van de migratiesaldi naar leeftijd (figuur 2.11) laat zien dat Zuid te maken heeft met een vestigingsoverschot van 15 t/m 29 jarigen en een vertrekoverschot van met name jonge gezinnen (0 t/m 14 jaar en 30 t/m 44 jaar).

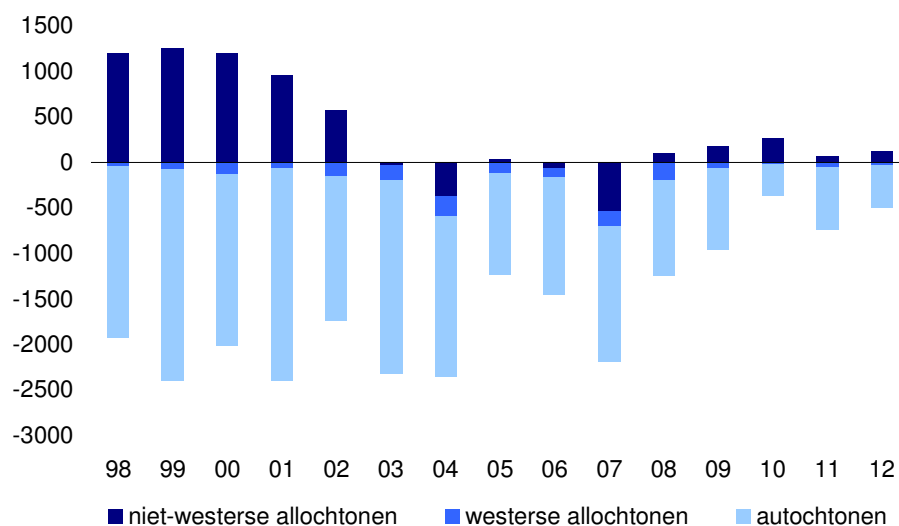
Figuur 2.11: Migratiesaldo van Zuid, uitgesplitst naar leeftijd (binnenstedelijk en buitenstedelijk), 1998-2012

Etniciteit

Net als in Rotterdam als geheel, is er in Zuid al jaren sprake van een vertrekoverschot van autochtonen. De afgelopen jaren is dit vertrekoverschot echter aanmerkelijk afgenomen (figuur 2.12). Bij de (niet-westerse) allochtone groep verhuisden is sinds 2008 weer sprake van een (minimaal) vestigingsoverschot in Zuid.

Figuur 2.12: Migratiesaldo van Zuid, uitgesplitst naar etniciteit (binnenstedelijk en buitenstedelijk), 1998-2012

2.4 Samengevat

Binnenlandse migratie - Rotterdam

Het binnenlands migratiepatroon van de afgelopen decennia laat zien dat meer mensen uit Rotterdam vertrekken naar een woonplaats elders in Nederland dan dat er vanuit overig Nederland naar Rotterdam verhuisden. Na 1973 nam dit zogeheten binnenlands vertrekoverschot geleidelijk af met een kleine opleving rond de eeuwwisseling toen het weer wat toenam. Vanaf 2008 kent Rotterdam nagenoeg evenveel vestigers als vertrekkers. De laatste jaren is er dus geen sprake meer van bevolkingsverlies door binnenlands vertrek.

Hoewel vanaf 2008 per saldo nauwelijks meer gesproken kan worden van een vertrek- danwel vestigingsoverschot, is er nog steeds sprake van een vertrekoverschot van Rotterdammers die naar een andere stadsregiogemeente verhuizen en van gezinnen (leeftijdscategorieën van 30 tot 45 jaar en van 0 tot 15 jaar). Het vertrekoverschot van autochtonen is inmiddels geminimaliseerd. Tegelijkertijd is er nog steeds een vestigingsoverschot van jong-volwassenes (15- tot 30-jarigen)

Binnen- en buitenstedelijke migratie – Zuid

In vergelijking met de jaren negentig van de vorige eeuw wordt er minder binnen de eigen buurt en de eigen deelgemeente verhuisd. Als naar de migratiestromen van en naar Zuid wordt gekeken blijkt dat er meer mensen van buiten Rotterdam naar Zuid verhuizen dan dat er mensen uit overig Rotterdam naar dit gebied verhuizen. Ook zijn er meer mensen die vanuit Zuid de stad verlaten dan mensen die naar een ander deel van Rotterdam verhuizen. Dit beeld is over de jaren heen nauwelijks veranderd. Het totale migratiesaldo naar Zuid (binnen- en buitenstedelijk saldo bij elkaar opgeteld) is over de jaren heen nog niet positief geweest.

Net als in Rotterdam als geheel is er in Zuid een vestigingsoverschot van 15 tot 30-jarigen en een vertrekoverschot van 0- tot 15-jarigen en 30- tot 45-jarigen. Ook verlaten al jaren meer autochtonen Zuid dan dat er zich vestigen. Vanaf 2007 is dit vertrekoverschot wel flink afgenomen.

3 Demografisch en sociaal-economisch profiel

In dit hoofdstuk worden enkele sociaal-economische kenmerken die niet uit de bevolkingsadministratie bekend zijn, van de verhuisden besproken. Op die manier kan een demografisch en sociaal-economisch profiel worden gevormd van de migratie in Rotterdam. In de eerste paragraaf worden de resultaten uit het onderzoek weergegeven voor Rotterdam als geheel (binnenlandse migratie), in de tweede paragraaf voor Zuid en overig Rotterdam (binnenstedelijke migratie). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvattende tabel waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen 2011 en 2013.

3.1 Demografisch en sociaal-economisch profiel Rotterdam

In deze paragraaf worden de achtergrondkenmerken weergegeven van de vestigende huishoudens, vertrekkende huishoudens en van de huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd.

In het eerste half jaar van 2013 zijn er in totaal bijna 31.000 personen vanuit, naar of binnen Rotterdam verhuisd (exclusief buitenlandse migratie). De verdeling over de drie groepen ziet er als volgt uit:

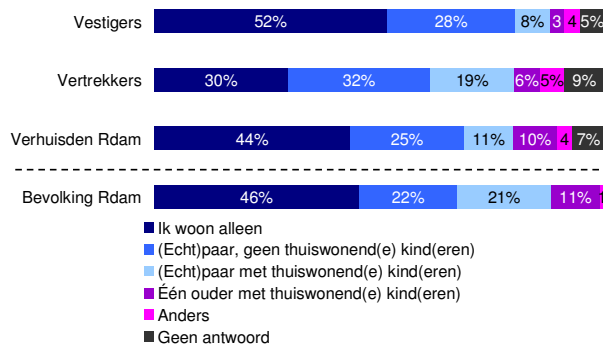
Rotterdam

Vestigers	Personen die van buiten Rotterdam naar de stad verhuizen	6.961	22%
Vertrekkers	Personen die van Rotterdam naar elders in Nederland verhuizen	7.828	25%
Verhuisden Rdam	Personen die binnen Rotterdam zijn verhuisd	16.169	52%

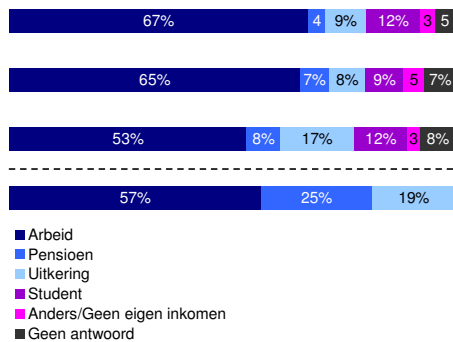
In het onderzoek zijn personen vanaf 18 jaar benaderd, waarbij de hoofdkostwinner van het huishouden werd uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. In de migratiestatistiek is het lastig om huishoudens te benoemen, aangezien sommigen in huishoudensverband verhuizen, maar anderen als 'alleengaande' om op de plek van bestemming met iemand samen een huishouden te vormen. Het onderzoek geeft dus inzicht in de huishoudens die ná migratie zijn ontstaan.

Op de volgende pagina worden de vestigers, vertrekkers, binnenstedelijke verhuisden en de zittende bevolking van Rotterdam op een aantal achtergrondkenmerken vergeleken. Alle gegevens van de zittende bevolking komen uit het WoON 2012 (Woon Onderzoek Nederland).

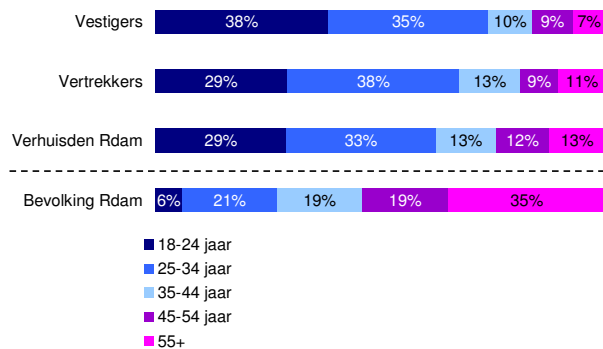
Figuur 3.1: binnenlandse migratie naar huishoudsamenstelling

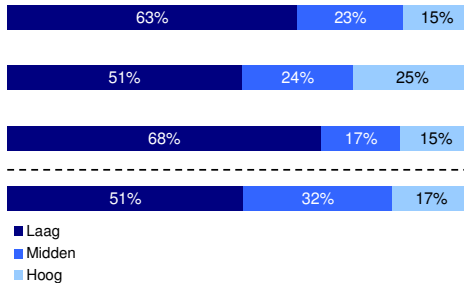
Figuur 3.2: binnenlandse migratie naar bron van inkomen

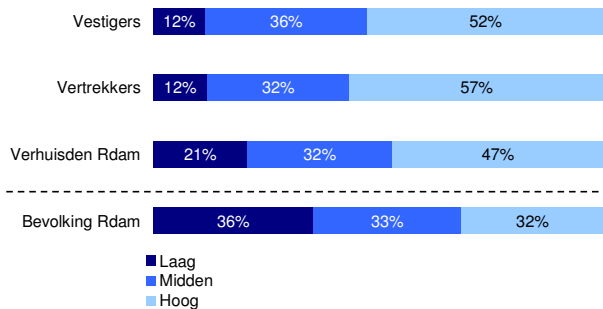
Figuur 3.3: binnenlandse migratie naar leeftijd

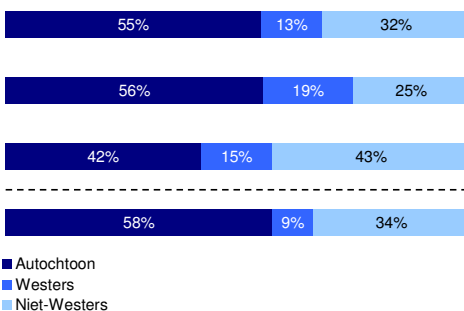
Figuur 3.4: binnenlandse migratie naar inkomen

Figuur 3.5: binnenlandse migratie naar opleidingsniveau

Figuur 3.6: binnenlandse migratie naar etniciteit

Toelichting

Bron van inkomsten

Voor het bepalen van de bron van inkomsten van het huishouden zijn de gegevens van de respondent en van de partner samengevoegd. Hierbij geldt dat alleen indien de respondent en de partner eenzelfde bron van inkomsten hebben, deze bron van inkomen voor het huishouden telt. Bij alleenstaanden telt uiteraard alleen de bron van de respondent; (echt)paren met verschillende bronnen van inkomsten (bijvoorbeeld arbeid en pensioen) zijn in dit geval niet meegenomen. Uiteindelijk is 75% van de totale respons in deze analyse meegenomen.

In het WoON2012 worden studenten niet meer in een aparte categorie weergegeven. Uit extra analyses van de data blijkt dat studenten voornamelijk in de categorie 'uitkering' moeten zijn ondergebracht.

Huishoudinkomen

De grensbedragen van de (netto) inkomensklassen zijn als volgt:

Huishoudinkomen laag (tot modaal)	tot € 1850
Huishoudinkomen midden (modaal tot 2* modaal)	€ 1850 - € 3200
Huishoudinkomen hoog (>2* modaal)	€ 3200 en meer

Opleiding

Het opleidingsniveau van huishoudens is bepaald door uit te gaan van de hoogst opgeleide in een huishouden. Bij alleenstaanden en eenoudergezinnen geldt het opleidingsniveau van de respondent. Bij een huishouden waarbij de respondent een laag opleidingsniveau heeft en de partner een hoog opleidingsniveau, valt dit huishouden onder de huishoudens met een hoog opleidingsniveau.

Laag	geen onderwijs t/m lager en middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (bv MULO, MAVO, MMS, VMBO).
Midden	middelbaar beroepsonderwijs en hoger algemeen en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (bv HAVO, VWO, Gymnasium en HBS).
Hoog	hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs (bv HBO, HTS, HEAO, Kunstacademie, Universiteit, TU).

Onder de huishoudens die zich begin 2013 in Rotterdam hebben gevestigd, bevinden zich in vergelijking met de zittende bevolking vaker alleenstaanden, 18-24-jarigen en huishoudens met een laag inkomen (studenten?), maar ook paren zonder thuiswonende kinderen, 25-34-jarigen, huishoudens met inkomsten uit arbeid en hoger opgeleiden.

Ten opzichte van de zittende bevolking van Rotterdam, bevinden zich onder de vertrekkers relatief veel 18-34-jarigen, paren zonder thuiswonende kinderen, huishoudens met inkomsten uit arbeid, huishoudens met een hoger inkomen en huishoudens met een hoger opleidingsniveau. Daarnaast bevinden zich onder de vertrekkers relatief vaak westerse allochtonen. Verschillen tussen vestigers en vertrekkers doen zich voornamelijk voor op het gebied van huishoudsamenstelling, leeftijd en inkomen.

Net als onder de vestigers en vertrekkers, bevinden zich onder de huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd relatief veel 18-34-jarigen. Ook zijn het vaker huishoudens met een hoog opleidingsniveau, met een laag inkomen en huishoudens met een niet-westerse afkomst.

Het profiel van de zittende bevolking kenmerkt zich door relatief veel gepensioneerden, uitkeringsgerechtigden (waaronder zich ook studenten met studiefinanciering bevinden), 45-plussers, middenhoge inkomens en laag opgeleiden.

Collegetarget

De ambities van het college zijn gericht op het vasthouden van de gezinnen, de hoger opgeleiden en de hogere inkomens. In 2013 zou het vertrek onder deze drie groepen ten opzichte van 2009 met 10% moeten zijn afgenomen.

Op basis van de resultaten uit Komen en Gaan 2009 en 2013 kunnen de inkomensverdeling, het opleidingsniveau en de huishoudsamenstelling van de vertrekkers uit Rotterdam worden weergegeven. Op deze manier kan bepaald worden of de gestelde targets gerealiseerd zijn. Voor de volledigheid worden in de tabellen ook de resultaten uit Komen en Gaan 2006 en 2009 getoond.

Tabel 3.1: Kenmerken van vertrekkers uit Rotterdam in 2006 tot en met 2013, in procenten

Rotterdam					
	2006	2009	2011	2013	Target 2013
Inkomen					
Laag	37	42	46	51	
Midden	28	27	23	24	
Hoog	35	31	31	25	
Midden/Hoog inkomen	63	58	54	49	52
Opleiding					
Laag	13	18	18	12	
Midden	32	33	31	32	
Hoog	55	49	50	57	
Hoge opleiding	55	49	50	57	44
Gezinssamenstelling					
Alleenstaand	22	28	49	30	
(echt)paren zonder thuiswonend(e) kind(eren)	36	34	15	32	
(echt)paren met thuiswonend(e) kind(eren)	25	18	11	19	
Een ouder met thuiswonend(e) kind(eren)	4	5	4	6	
Wonend bij ouders/familie	-	-	5	-	
Deelt huishouden met anderen	-	-	5	-	
Anders	9	11	9	5	
Geen antwoord	5	4	4	9	
Gezin met thuiswonend(e) kind(eren)	29	23	20 ¹	24	20

Uit de tabel blijkt dat tussen 2009 en 2013 het aandeel vertrekkende huishoudens met een midden en hoog inkomen daalde van 58% naar 49%. Dit betekent dat de gestelde target met betrekking tot het inkomensniveau is gehaald.

Het aandeel huishoudens met een midden of hoog opleidingsniveau dat Rotterdam heeft verlaten is daarentegen toegenomen van 49% in 2009 naar 57% in 2013 waarmee de doelstelling met betrekking tot het opleidingsniveau niet is gehaald.

¹ Onder gezinnen met thuiswonend(e) kind(eren) vallen paren met thuiswonend(e) kind(eren), een ouder gezinnen met thuiswonend(e) kind(eren) en inwonenden (wonend bij ouders of familie)

De doelstelling om het aandeel vertrekkende gezinnen met thuiswonende kinderen terug te dringen, is niet gerealiseerd. Tussen 2009 en 2013 heeft zich geen significante verandering voorgedaan.

Naast de vraag of de gestelde targets al dan niet zijn gehaald, valt op dat het aandeel vertrekkende huishoudens met een laag huishoudinkomen is gestegen van 42% in 2009 naar 51% in 2013 en dat tegelijkertijd het aandeel vertrekkende huishoudens met een hoog opleidingsniveau is toegenomen van 49% in 2009 naar 57% in 2013. In hoeverre overlappen deze groepen elkaar?

Wanneer we beide kenmerken met elkaar combineren blijkt dat zich onder de vertrekkende huishoudens met een laag inkomensniveau in 2013 40% hoog opgeleiden bevonden. In 2009 was dit aandeel significant lager, namelijk 28%. Er zijn in 2013 dus meer vertrekkers die een laag inkomen, maar een hoog opleidingsniveau hebben. Mogelijk betreft het hier pas afgestudeerde starters op de arbeidsmarkt die elders een baan hebben gevonden.

3.2 Demografisch en sociaal-economisch profiel Zuid en overig Rotterdam

Net als bij de binnenlandse migratie in de vorige paragraaf worden in deze paragraaf de achtergrondkenmerken van de binnenstedelijke migranten (vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden) weergegeven.

In het eerste half jaar van 2013 zijn er iets meer dan 10.500 personen van, naar of binnen Zuid verhuisd (exclusief buitenlandse migratie). Voor overig Rotterdam gaat het in totaal om bijna 23.200 verhuizingen. De verdeling over de drie groepen ziet er als volgt uit:

Zuid

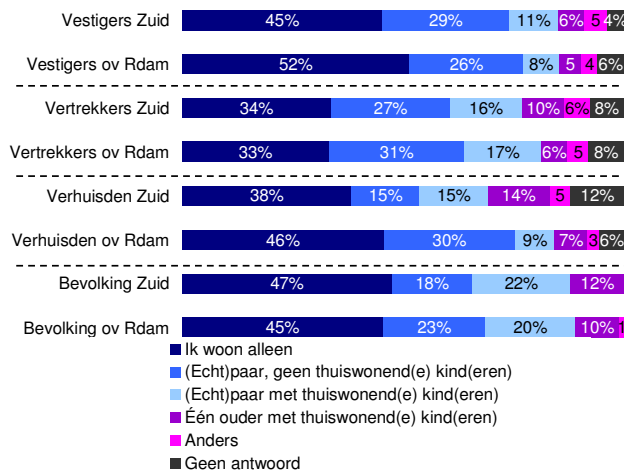
Vestigers	personen die van buiten Rotterdam of van overig Rotterdam naar Zuid zijn verhuisd	3.171	30%
Vertrekkers	personen die van Zuid naar overig Rotterdam of elders in Nederland zijn verhuisd	3.637	34%
Verhuisden Rdam	Personen die binnen Zuid zijn verhuisd	3.744	35%

Overig Rotterdam

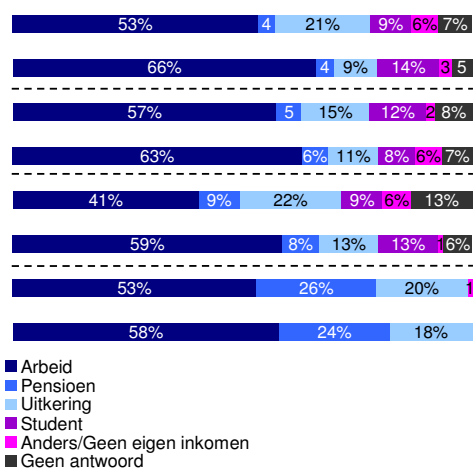
Vestigers	personen die van buiten Rotterdam of van Zuid naar overig Rotterdam zijn verhuisd	6.556	28%
Vertrekkers	personen die van overig Rotterdam naar Zuid of elders in Nederland zijn verhuisd	6.957	30%
Verhuisden Rdam	personen die binnen overig Rotterdam zijn verhuisd	9.659	42%

Op de volgende pagina worden de vestigers, vertrekkers, binnenstedelijke verhuisden en de zittende bevolking van Zuid op een aantal achtergrondkenmerken vergeleken met de vestigers, vertrekkers, binnenstedelijke verhuisden en de zittende bevolking van overig Rotterdam. Ook hier zijn gegevens van de zittende bevolking afkomstig uit het WoON 2012 (Woon Onderzoek Nederland).

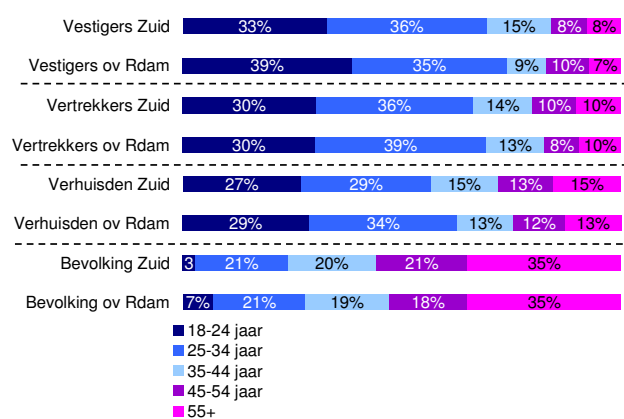
Figuur 3.7: migraties en verhuizingen naar huishoudsamenstelling

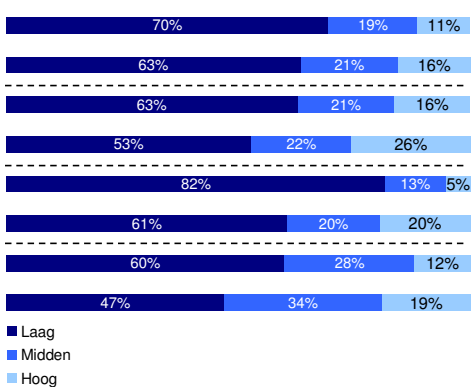
Figuur 3.8: migraties en verhuizingen naar bron van inkomen

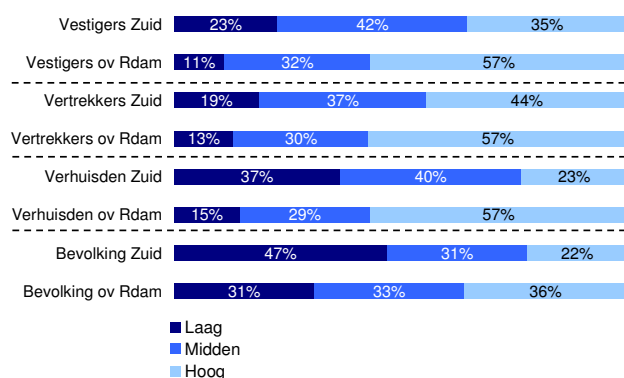
Figuur 3.9: migraties en verhuizingen naar leeftijd

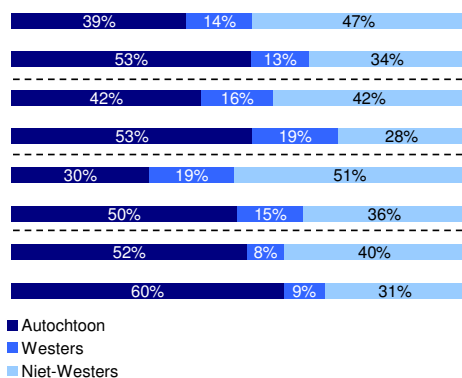
Figuur 3.10: migraties en verhuizingen naar inkomen

Figuur 3.11: migraties en verhuizingen naar opleidingsniveau

Figuur 3.12: migraties en verhuizingen naar etniciteit

Vestigers Zuid vs. vestigers overig Rotterdam

Onder de vestigers in Zuid bevinden zich relatief veel huishoudens met een uitkering, laag inkomen, lager of midden opleidingsniveau en huishoudens met een niet-westerse afkomst. Huishoudens die zich in overig Rotterdam vestigden, zijn vaker autochtoon en hebben vaker inkomsten uit betaalde arbeid, een midden of hoog huishoudinkomen en een hoog opleidingsniveau.

Vertrekkers Zuid vs. vertrekkers overig Rotterdam

Vertrekkers uit Zuid hebben vaker een laag inkomen en een laag of midden opleidingsniveau en zijn vaker van niet-westerse afkomst. Uit overig Rotterdam vertrekken relatief veel huishoudens met inkomsten uit arbeid, met een hoog inkomen en een hoog opleidingsniveau. Tevens bevinden zich onder hen relatief veel autochtonen.

Binnenstedelijke verhuisden Zuid vs. binnenstedelijke verhuisden overig Rotterdam

Tussen de binnenstedelijke verhuisden in Zuid en overig Rotterdam doen zich dezelfde verschillen voor als tussen de vestigers in Zuid en overig Rotterdam. Als het gaat om inkomensniveau, opleidingsniveau en etniciteit zijn de verschillen tussen Zuid en overig Rotterdam zelfs nog groter. Daarnaast blijkt dat zich onder de verhuisden binnen Zuid relatief veel eenoudergezinnen bevinden en onder de verhuisden binnen overig Rotterdam, naast de alleenstaanden, meer paren zonder thuiswonende kinderen.

Vestigers Zuid vs. vertrekkers Zuid

Tussen vestigers in en vertrekkers uit Zuid doen zich geen significante verschillen voor.

Vestigers overig Rotterdam vs. vertrekkers overig Rotterdam

In vergelijking met vertrekkers uit overig Rotterdam, bevinden zich onder vestigende huishoudens vaker alleenstaanden, 18-24-jarigen en huishoudens met een laag inkomensniveau terwijl vertrekkers vaker paren met thuiswonende kinderen zijn en huishoudens met een hoog inkomensniveau. Hieruit lijkt opgemaakt te kunnen worden dat overig Rotterdam meer de zogenaamde 'roltrapfunctie' vervult dan Zuid.

Collegetarget

Het college stelde niet alleen dat in 2013 het aandeel vertrekkende gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens met 10% moest zijn afgenomen, maar ook dat het aandeel van deze groepen vertrekkers uit Zuid met 15% gedaald moest zijn. Onderstaande tabel toont de resultaten voor Zuid.

Tabel 3.2: Kenmerken van vertrekkers uit Zuid in 2006 tot en met 2013, in procenten

Tabel 5.12: Kennenlijsten van verkenners uit Zuid in 2006 tot en met 2013, in procenten

	Zuid				
	2006	2009	2011	2013	Target 2013
Inkomen					
Laag	52	53	58	63	
Midden	27	27	25	21	
Hoog	21	20	17	16	
Midden/Hoog inkomen	48	47	42	37	40
Opleiding					
Laag	22	27	24	19	
Midden	42	38	39	37	
Hoog	36	36	37	44	
Hoge opleiding	36	36	37	44	31
Gezinssamenstelling					
Alleenstaand	24	33	40	34	
(echt)paren zonder thuiswonend(e) kind(eren)	30	31	14	27	
(echt)paren met thuiswonend(e) kind(eren)	22	16	16	16	
Een ouder met thuiswonend(e) kind(eren)	7	8	6	10	
Wonend bij ouders/familie	-	-	7	-	
Deelt huishouden met anderen	-	-	7	-	
Anders	9	9	8	6	
Geen antwoord	7	3	3	8	
Gezin met thuiswonend(e) kind(eren)	29	24	29 ²	26	20

De ontwikkelingen die voor Rotterdam als geheel gelden, gelden ook voor Rotterdam Zuid. Ten opzichte van 2009 is er sprake van een afname van het aandeel vertrekkers met een midden/hoog inkomen, een toename van het aandeel vertrekkers met een hoog opleidingsniveau en een ongewijzigd aandeel vertrekkende huishoudens met thuiswonende kinderen.

² Onder gezinnen met thuiswonend(e) kind(eren) vallen paren met thuiswonend(e) kind(eren), een ouder gezinnen met thuiswonend(e) kind(eren) en inwonenden (wonend bij ouders of familie)

3.3 Profielen 2011 en 2013

In tabel 3.3 worden de kenmerken van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden in 2013 afgezet tegen de kenmerken van deze groepen in 2011. Significante verschillen tussen de twee metingen worden met groene en rode arceringen weergegeven.

Tabel 3.3: Totaaloverzicht achtergrondkenmerken 2011 en 2013 in procenten

	2011			2013		
	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
Huishoudsamenstelling						
Alleenstaand	51**	54**	47**	52	30	44
(echt)paren zonder thuiswonend(e) kind(eren)	24	15	18	28	32	25
(echt)paren met thuiswonend(e) kind(eren)	14*	16*	18*	8	19	11
Een ouder met thuiswonend(e) kind(eren)	6	4	10	3	6	10
Anders	4	9	6	4	5	4
Geen antwoord	1	4	2	5	9	7
Leeftijd						
18-24 jaar	39	29	28	38	29	29
25-34 jaar	33	37	31	35	38	33
35-44 jaar	11	13	15	10	13	13
45-54 jaar	9	10	9	9	9	12
55+	9	11	16	7	11	13
Huishoudinkomen						
Laag	60	46	67	63	51	68
Midden	25	23	21	23	24	17
Hoog	14	31	12	15	25	15
Bron van inkomsten						
Arbeid	61	68	50	67	65	53
Pensioen	5	6	8	4	7	8
Uitkering	8	6	17	9	8	17
Student	18	13	15	12	9	12
Anders/geen eigen inkomen	5	4	5	3	5	3
Geen antwoord	3	2	4	5	7	8
Opleiding						
Laag	16	18	28	12	12	21
Midden	39	31	34	36	32	32
Hoog	46	50	39	52	57	47

* De extra categorie in 2011 'wonend bij ouders/familie' is ondergebracht bij (echt)paren met thuiswonend(e) kind(eren))

** De extra categorie in 2011 'deelt huishouden met anderen' is ondergebracht bij 'alleenstaand'

significante stijging ten opzichte van het aandeel in 2011

significante daling ten opzichte van het aandeel in 2011

Tussen 2011 en 2013 doen de voornaamste verschillen zich voor op het gebied van huishoudsamenstelling en opleidingsniveau. Zo bevinden zich onder de vestigers en binnenstedelijke verhuisden ten opzichte van 2011 minder paren met thuiswonende kinderen en onder de verhuisden meer paren zonder thuiswonende kinderen. Onder de vertrekkers is het aandeel alleenstaanden gedaald en het aandeel paren zonder thuiswonende kinderen toegenomen. Tot slot is het aandeel laag opgeleiden onder de vertrekkers en verhuisden gedaald en het aandeel hoog opgeleiden onder de verhuisden toegenomen.

In de bijlage is een tabel opgenomen met een uitsplitsing naar vestigers en vertrekkers in Zuid en overig Rotterdam in 2006 tot en met 2013.

4 Verhuismotieven

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de motieven om te verhuizen. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt in algemene verhuismotieven, de vorige woning als verhuismotief en de vorige woon-omgeving als verhuismotief. Ook wordt een beeld gegeven van de verhuismotieven in de afgelopen jaren en of hier veranderingen zijn opgetreden. In bijlage III worden de verhuismotieven van de zogenaamde targetgroepen weergegeven, dat wil zeggen van de huishoudens met een midden/hoog inkomen, huishoudens met een hoog opleidingsniveau en van gezinnen met kinderen.

4.1 Algemene verhuismotieven

Er kunnen tal van redenen ten grondslag liggen aan een verhuizing. Aan de respondenten is gevraagd om, in volgorde van belang, maximaal vijf verhuismotieven aan te geven.³ Tabel 4.1 toont de top 3 of top 4 eerst genoemde redenen van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden in Rotterdam.

Een gekleurde cel geeft aan dat de uitkomst van de cel significant hoger ligt dan één of meer andere cellen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het aandeel vestigers en vertrekkers dat 'werk' als eerste verhuismotief heeft genoemd, groter is dan het aandeel binnenstedelijke verhuisden dat werk als eerste verhuismotief heeft genoemd en hebben vestigers 'studie' vaker als eerste verhuismotief genoemd dan de vertrekkers en verhuisden.

Tabel 4.1: Meest eerstgenoemde algemene verhuismotieven, in procenten

	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
Werk	21	15	6
Studie	16	10	8
Huwelijk/samenwonen	21	28	17
Wilde zelfstandig wonen	15	7	17
De vorige woning	3	5	11

 Significant verschil ten opzichte van twee andere groepen

 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Voor huishoudens die zich in Rotterdam hebben gevestigd zijn werk en een huwelijk of samenwonen de belangrijkste redenen geweest om te verhuizen. Daarnaast zijn studie en zelfstandig willen wonen relatief veel genoemde motieven.

Huishoudens die de stad hebben verlaten geven ook vaak aan vanwege een huwelijk of samenwonen te zijn verhuisd. Daarnaast vormt werk een belangrijk verhuismotief.

Voor huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd, zijn een huwelijk of samenwonen en het zelfstandig willen wonen de twee meest belangrijke motieven geweest. In vergelijking met de vestigers en vertrekkers speelde daarnaast ook vaak de vorige woning een rol.

³ De manier waarop men de verhuismotieven kon aangeven, is ten opzichte van voorgaande metingen gewijzigd. In eerdere metingen moest men zelf een cijfer (van 1 t/m 10) geven voor het belang van het verhuismotief, in deze meting moest men een kruisje zetten bij het eerste verhuismotief, tweede verhuismotief, en zo verder t/m het 5de verhuismotief (indien van toepassing).

Tabel 4.2 toont alle genoemde verhuismotieven. Ook hier geldt weer dat de gekleurde cellen de verschillen ten opzichte van de andere cellen in de rij aangeven.

Tabel 4.2: Totaal genoemde algemene verhuismotieven, in procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
Werk	41	26	16
Studie	27	17	16
Huwelijk/samenwonen	28	34	26
Gezinsuitbreiding	10	13	16
Wilde zelfstandig wonen	30	14	26
Gezondheid/hoge leeftijd	9	11	13
De vorige woning	11	17	26
Vorige buurt/woonomgeving	13	21	20
Wilde weg uit Rotterdam	-	21	-
Dichterbij vrienden/familie	28	20	17
Wilde terug naar geboortegrond	12	9	5
Moest de woning uit	13	11	15

 Significant verschil ten opzichte van twee andere groepen
 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Vestigers

Werk, zelfstandig willen wonen, huwelijk/samenwonen, dichterbij vrienden of familie willen wonen en studie zijn voor vestigende huishoudens de voornaamste motieven om naar Rotterdam te verhuizen. Zowel 'werk' als 'studie' en 'dichterbij vrienden of familie willen wonen' zijn motieven die vaker door vestigende huishoudens worden genoemd dan door vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden.

Vertrekkers

Voor een derde van de huishoudens die de stad hebben verlaten, speelt een huwelijk of samenwonen een belangrijke rol bij de verhuizing. Daarnaast geeft een relatief groot deel van de vertrekkers aan dat men vanwege het werk is verhuisd. Andere redenen die een rol hebben gespeeld zijn de vorige buurt/woonomgeving, de vorige woning, het weg willen uit Rotterdam en dichterbij vrienden/familie willen wonen.

Binnenstedelijke verhuisden

Onder de binnenstedelijke verhuisden spelen met name een huwelijk/samenwonen, het zelfstandig willen wonen en de vorige woning een rol. Het is goed denkbaar dat dit laatste motief verband houdt met het motief huwelijk/samenwonen. In paragraaf 4.2 wordt hier meer duidelijkheid over gegeven.

4.1.1 Verhuismotieven 2006 tot en met 2013

In onderstaande tabel worden de algemene verhuismotieven van de afgelopen vier metingen naast elkaar gezet. Bij de interpretatie van eventuele ontwikkelingen dient men rekening te houden met twee aspecten:

- de vraagstelling die in 2013 ten opzichte van voorgaande metingen is gewijzigd. Hierdoor zijn in 2013 nagenoeg alle motieven vaker genoemd dan voorgaande metingen.
- veranderingen in de samenstelling van de groepen. Zo bestaat het vertrek in 2013 in vergelijking met 2011 vaker uit paren zonder thuiswonende kinderen en is het begrijpelijk dat een motief als 'gezinsuitbreiding' vaker wordt genoemd. In dit voorbeeld kan er een vrij duidelijke relatie tussen huishoudsamenstelling en verhuismotief worden gelegd, maar voor andere motieven is dat verband minder duidelijk. Een correctie voor veranderende samenstelling op de verhuismotieven is daarom niet gedaan.

Tabel 4.3: Totaal genoemde algemene verhuismotieven in 2006 tot en met 2013, in procenten

	Vestigers				Vertrekkers				Verhuisden Rdam			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
Werk	32	31	31	41	20	25	18	26	10	14	8	16
Studie	29	23	23	27	9	10	13	17	10	11	7	16
Huwelijk/samenwonen	24	20	22	28	26	23	23	34	15	18	16	26
Gezinsuitbreiding	7	6	6	10	9	12	9	13	8	11	10	16
Wilde zelfstandig wonen	29	26	24	30	9	14	11	14	19	19	21	26
Gezondheid/hoge leeftijd	6	5	5	9	4	5	5	11	8	10	8	13
De vorige woning	10	11	10	11	11	15	14	17	18	21	18	26
Vorige buurt/woonomgeving	12	11	11	13	15	18	17	21	20	18	14	20
Wilde weg uit Rotterdam	-	-	-	-	21	22	21	21	-	-	-	-
Dichterbij vrienden/familie	19	21	22	28	15	20	17	20	10	14	9	17
Wilde terug naar geboortegrond	9	7	6	12	4	6	6	9	3	4	3	5
Moest de woning uit	6	8	11	13	5	7	6	11	10	10	11	15

opgaande trend tussen 2006 en 2013⁴

neergaande trend tussen 2006 en 2013

Ten opzichte van 2006 zijn de verhuismotieven slechts op een klein aantal punten gewijzigd. Zo geven vestigers vaker aan dichterbij vrienden of familie te willen wonen en dat zij de woning uit moesten. Huishoudens die buiten Rotterdam zijn gaan wonen, geven in vergelijking met 2006 vaker aan vanwege de studie te zijn verhuisd of vanwege de gezondheid/hoge leeftijd. Voor huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd geldt vaker dat zij zelfstandig willen wonen.

Overigens blijkt wel dat de top 5 van verhuismotieven over de jaren heen voor alledrie de groepen gelijk is gebleven.

⁴ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

4.2 Vorige woning als verhuismotief

In deze paragraaf wordt meer inzicht gegeven in de specifieke aspecten van de vorige woning die van invloed zijn geweest bij de verhuizing.

Tabel 4.4: Vorige woning als belangrijke reden om te verhuizen, in procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
Woning zelf geen belangrijke reden	50	44	31
Slechte toestand van de woning	7	10	16
De woning was te klein	12	20	30
De woning was te groot	4	2	5
De woning was te duur	9	12	10
Wilde koopwoning ipv huurwoning	7	7	10
Wilde huurwoning ipv koopwoning	2	1	2
Wilde eengezinswoning	3	10	7
Wilde meergezinswoning	2	1	3
Wilde een gelijkvloerse woning	3	3	4
Wilde een eigen tuin	3	13	9
Wilde geen tuin meer	3	1	2

 Significant verschil ten opzichte van twee of meer andere groepen

 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Vestigers

Voor de helft van de vestigers speelde de vorige woning geen belangrijke rol bij de verhuizing. Ten opzichte van de vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden wordt dan ook geen enkel aspect van de woning vaker als verhuismotief genoemd.

Vertrekkers

In vergelijking met de binnenstedelijk verhuisden speelde de vorige woning bij huishoudens die de stad hebben verlaten een minder belangrijke rol. Als de vorige woning wél een reden was om te verhuizen, komt dat in de meeste gevallen omdat de woning te klein was. Dit is tevens een motief dat vaker door vertrekkers wordt genoemd dan door vestigers. Daarnaast wilde men vaker dan vestigers een eengezinswoning en/of een eigen tuin.

Binnenstedelijke verhuisden

Eerder zagen we al dat de vorige woning met name voor binnenstedelijke verhuisden een motief was om te verhuizen. De meest genoemde reden was dat de vorige woning te klein was. Zowel ten opzichte van vestigers als ten opzichte van vertrekkers wordt dit motief vaak genoemd. Datzelfde geldt voor de 'slechte toestand van de woning'.

4.2.1 Vorige woning als verhuismotief in 2006 tot en met 2013

In onderstaande tabel worden de verhuismotieven betreffende de voorgaande woning van de afgelopen vier metingen naast elkaar gezet.

Tabel 4.5: Vorige woning als verhuismotief in 2006 tot en met 2013, in procenten

	Vestigers				Vertrekkers				Verhuisden Rdam			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
Woning zelf geen belangrijke reden	57	52	46	50	42	46	44	44	27	31	32	31
Slechte toestand van de woning	7	8	6	7	9	11	13	10	16	16	16	16
De woning was te klein	15	16	15	12	26	22	26	20	31	32	27	30
De woning was te groot	4	3	4	4	2	3	3	2	4	4	5	5
De woning was te duur	7	5	6	9	6	8	7	12	9	12	10	10
Wilde koopwoning ipv huurwoning	8	7	7	7	16	9	10	7	13	10	9	10
Wilde huurwoning ipv koopwoning	1	3	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2
Wilde eengezinswoning	3	4	3	3	15	13	14	10	9	6	6	7
Wilde meergezinswoning	2	1	1	2	1	1	2	1	2	1	3	3
Wilde een gelijkvloerse woning	3	4	4	3	3	5	3	3	6	9	5	4
Wilde een eigen tuin	3	5	4	3	16	15	18	13	11	10	8	9
Wilde geen tuin meer	3	2	2	3	1	2	1	1	2	2	2	2

opgaande trend tussen 2006 en 2013⁵

neergaande trend tussen 2006 en 2013

Hoewel zich tussen de afzonderlijke metingen wel wat veranderingen hebben voorgedaan, hebben zich tussen 2006 en 2013 geen trends ontwikkeld. Nog steeds geldt dat met name bij de binnenstedelijke verhuisden de vorige woning een rol heeft gespeeld en geldt dat het minst voor de vestigende huishoudens. Als de vorige woning een motief was om te verhuizen, geven zowel de vestigers, als de vertrekkers en de binnenstedelijke verhuisden als meest genoemde reden dat de woning te klein was.

Overigens is het bij de vertrekkers wel opmerkelijk dat 'een te kleine woning' in 2013 minder vaak een rol speelde dan in 2011 en dat ook aspecten als een eengezinswoning en/of een tuin willen in 2013 minder vaak worden genoemd. Daarentegen vond men in 2013 de vorige woning vaker te duur. Het is goed mogelijk dat deze verschillen het gevolg zijn van de economische crisis.

⁵ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

4.3 Vorige woonomgeving als verhuismotief

Naast de algemene verhuisredenen en redenen die betrekking hebben op de woning, is gevraagd naar verhuismotieven die met de woonomgeving te maken hebben. Tabel 4.6 toont welke motieven nog meer een rol hebben gespeeld bij de verhuizing.

Tabel 4.6: Vorige woonomgeving als belangrijke reden om te verhuizen, in procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
Woonomgeving geen belangrijke reden	53	49	42
Buurt raakte in verval	4	9	8
Onveiligheid in de buurt	4	19	16
Buurt was saai	16	6	10
Buurt was druk	2	13	11
Te weinig parkeergelegenheid	3	9	4
Slechte bereikbaarheid vervoer	7	1	4
Geen geschikt woningaanbod	4	8	7
De mensen in de buurt bevielen niet	6	11	10
Onvoldoende winkels	7	1	3
Onvoldoende horeca/musea/theaters/bioscopen	9	1	3
Onvoldoende groen/waterpartijen	0	2	4
Onvoldoende speel- en recreatiemogelijkheden	1	2	3
Onvoldoende scholen/kinderopvang in de buurt	1	1	1

 Significant verschil ten opzichte van twee andere groepen
 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Vestigers

Net als de vorige woning speelde ook de vorige woonomgeving een beperkte rol bij de verhuizing van vestigers. Als de vorige woonomgeving wel een reden was om te verhuizen, worden voornamelijk argumenten gegeven om naar de stad toe te trekken: de buurt was saai, slechte bereikbaarheid per auto of openbaar vervoer, onvoldoende winkels en onvoldoende uitgaansgelegenheden.

Vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden

Bij de helft van de vertrekkende huishoudens heeft de vorige woonomgeving geen rol gespeeld bij de verhuizing. Bij binnenstedelijke verhuisden is dat iets minder vaak het geval. Als de vorige woonomgeving wél een rol heeft gespeeld, geven huishoudens die de stad hebben verlaten of binnen de stad zijn verhuisd vergelijkbare motieven. Zo is onveiligheid in de buurt het meest genoemde motief, gevolgd door de buurt die te druk was en mensen in de buurt die niet bevielen.

4.3.1 Vorige woonomgeving als verhuismotief in 2006 tot en met 2013

In onderstaande tabel worden de verhuismotieven betreffende de vorige woonomgeving van de afgelopen vier metingen naast elkaar gezet.

Tabel 4.7: Vorige woonomgeving als verhuismotief in 2006 tot en met 2013, in procenten

	Vestigers				Vertrekkers				Verhuisden Rdam			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
Woonomgeving geen belangrijke reden	58	54	51	53	42	48	46	49	40	49	43	42
Buurt raakte in verval	5	5	4	4	18	14	14	9	15	10	10	8
Onveiligheid in de buurt	6	5	4	4	25	23	25	19	19	16	15	16
Buurt was saai	15	15	13	16	8	8	5	6	9	8	7	10
Buurt was druk	4	3	4	2	15	15	16	13	12	12	11	11
Te weinig parkeergelegenheid	3	3	1	3	11	11	8	9	7	7	5	4
Slechte bereikbaarheid vervoer	6	4	5	7	1	2	1	1	2	3	2	4
Geen geschikt woningaanbod	7	7	8	4	11	9	9	8	8	6	6	7
De mensen in de buurt bevielen niet	5	6	6	6	14	13	11	11	9	10	11	10
Onvoldoende winkels	6	6	8	7	3	1	1	1	5	5	3	3
Onvold. horeca/musea/theaters/bioscopen	5	9	9	9	2	2	1	1	2	2	3	3
Onvold. groen/waterpartijen	1	2	1	0	8	4	3	2	2	2	1	4
Onvold. speel- en recreatiemogelijkheden	2	2	1	1	6	2	3	2	2	3	1	3
Onvold. scholen/kinderopvang in de buurt	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1

opgaande trend tussen 2006 en 2013⁶

neergaande trend tussen 2006 en 2013

Over de jaren heen hebben zich twee wijzigingen voorgedaan: zowel huishoudens die de stad hebben verlaten als de huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd, geven minder vaak aan dat de vorige buurt in verval raakte. Dit geldt niet alleen voor vertrekkers vanuit Zuid maar ook voor vertrekkers vanuit overig Rotterdam.

Daarnaast zijn er in vergelijking met 2006 minder vertrekkers die vonden dat er onvoldoende groen en/of waterpartijen in de omgeving waren.

Tot slot speelde onveiligheid in de vorige buurt in 2013 minder vaak een rol bij de verhuizing van vertrekkers dan in 2011. Het betreft echter geen trend.

⁶ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

4.4 Rotterdam als verhuismotief

Voor iets minder dan de helft van de vertrekkers in 2013 was Rotterdam zelf (ook) een belangrijke reden om de stad te verlaten (zie tabel 4.8). De meest genoemde reden is dat men niet de woning kon vinden die men zocht. Daarnaast speelde vandalisme, geweld en criminaliteit in de stad een rol, wilde men bij voorkeur de kinderen in een andere omgeving laten opgroeien en was de bevolkingssamenstelling een reden om te verhuizen.

Tabel 4.8: Aspecten van Rotterdam als belangrijke reden om uit de stad te vertrekken, in 2006 tot en met 2013, in procenten

	2006	2009	2011	2013
Rotterdam zelf geen belangrijke reden	48	56	48	55
Kon in Rotterdam niet de woning vinden die ik zocht	22	20	19	17
Te veel vandalisme, geweld en criminaliteit in Rotterdam	23	17	20	13
Wilde kinderen in een andere omgeving laten opgroeien	18	15	14	13
De bevolkingssamenstelling van Rotterdam	15	12	17	12
Kon in Rotterdam geen geschikt werk vinden	3	4	1	8
De files en verkeersopstoppingen in en om Rotterdam	9	9	9	6
Te weinig groen / openbare ruimte in de stad	10	6	8	6
Kon in Rotterdam niet de gewenste studierichting volgen	3	3	4	2

 opgaande trend tussen 2006 en 2013⁷

 neergaande trend tussen 2006 en 2013

Ten opzichte van 2006 is er een voorzichtige positieve trend te zien bij het aandeel vertrekkers dat aangeeft dat zij de kinderen in een andere omgeving willen laten opgroeien en dat men in Rotterdam niet de woning kon vinden die men zocht. Maar: het verschil tussen 2013 en 2006 is nog niet erg groot. Bovendien kan het lagere aandeel te maken hebben met de huishoudsamenstelling van de vertrekkers. In de afgelopen metingen was het aandeel alleenstaanden groter dan in 2006 hetgeen de dalingen van de percentages zou kunnen verklaren.

Wat wel opvalt zijn de verschillen ten opzichte 2011: Vertrekkers geven minder vaak aan vanwege vandalisme, geweld of criminaliteit en/of de bevolkingssamenstelling uit Rotterdam verhuisd te zijn, maar vaker omdat men geen geschikt werk in Rotterdam kon vinden. In combinatie met de ontwikkelingen ten opzichte van 2011 bij de vorige woning als verhuismotief, lijkt het erop dat zich onder de vertrekkende huishoudens in 2013 meer 'gedwongen' vertrekkers bevinden (men vond de vorige woning vaker te duur en men kon vaker geen geschikt werk vinden in Rotterdam).

⁷ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

4.5 Samenvatting verhuismotieven

Vestigers

Werk, zelfstandig willen wonen, huwelijk/samenwonen, dichterbij vrienden of familie willen wonen en studie zijn voor vestigende huishoudens de voornaamste motieven om naar Rotterdam te verhuizen. Werk, studie en dichterbij vrienden en familie willen wonen zijn motieven die vaker bij vestigers een rol hebben gespeeld dan bij vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden.

Voor de helft van de vestigers speelde de *vorige woning* geen belangrijke rol bij de verhuizing. Als de vorige woning wel een rol speelde, was dit in de meeste gevallen omdat de woning te klein was. Echter, in vergelijking met de vestigers en binnenstedelijke verhuisden is dit motief minder vaak van invloed geweest op de verhuizing.

Net als de vorige woning speelde ook de *vorige woonomgeving* een beperkte rol bij de verhuizing van vestigers. Als de vorige woonomgeving wel een reden was om te verhuizen, worden voornamelijk argumenten gegeven om naar de stad toe te trekken: de buurt was saai, slechte bereikbaarheid per auto of openbaar vervoer, onvoldoende winkels en onvoldoende uitgaansgelegenheden.

Vertrekkers

Voor een derde van de huishoudens die de stad hebben verlaten, heeft een huwelijk of samenwonen een rol bij de verhuizing gespeeld. Daarnaast geeft een relatief groot deel van de vertrekkers aan dat men vanwege het werk is verhuisd. Andere redenen die een rol hebben gespeeld zijn de vorige buurt/woonomgeving, de vorige woning, het weg willen uit Rotterdam en dichterbij vrienden/familie willen wonen.

Als de *vorige woning* een reden was om te verhuizen, komt dat in de meeste gevallen omdat de woning te klein was. Daarnaast wilde men (vaker dan vestigers) een eengezinswoning en/of een eigen tuin. In vergelijking met 2011 worden deze aspecten wel minder vaak genoemd en vond men de vorige woning in 2013 vaker te duur.

Onveiligheid in de buurt is onder de vertrekkers het meest genoemde verhuismotief als het om de *vorige woonomgeving* gaat. Ten opzichte van 2011 is dit motief wel minder vaak genoemd. Naast de onveiligheid worden ook 'een drukke buurt' en 'mensen die niet bevielen' (vaker dan door vestigers) genoemd.

Voor iets minder dan de helft van de vertrekkers was (ook) *Rotterdam zelf* een belangrijke reden om de stad te verlaten. 'Ik kon in Rotterdam niet de woning vinden die ik zocht' is het meest genoemde motief, maar ten opzichte van 2006 lijkt zich een positieve trend te ontwikkelen en wordt dit motief minder vaak genoemd.

Binnenstedelijke verhuisden

Onder de binnenstedelijke verhuisden spelen met name een huwelijk/samenwonen, het zelfstandig willen wonen en de vorige woning een rol bij de verhuizing.

Huishoudens die vanwege de *vorige woning* zijn verhuisd, geven vooral aan dat de woning te klein was. Daarnaast speelde de slechte toestand van de woning een rol bij de verhuizing. Beide motieven worden vaker door binnenstedelijke verhuisden genoemd dan door vestigers en vertrekkers.

Wanneer de *vorige woonomgeving* een rol heeft gespeeld bij de verhuizing, worden – net als bij de vertrekkers – onveiligheid, mensen in de buurt die niet bevielen en de drukte genoemd.

Over de jaren heen hebben zich twee wijzigingen voorgedaan: zowel huishoudens die de stad hebben verlaten als de huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd, geven minder vaak aan dat de *vorige buurt* in verval raakte. Daarnaast zijn er in vergelijking met 2006 minder vertrekkers die vonden dat er onvoldoende groen en/of waterpartijen in de omgeving waren.

5 Woonomgeving

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de woonomgeving waar men naar op zoek was, waarom men de stad heeft verlaten of waarom men juist naar de stad is toe verhuisd. Uitsplitsingen naar de drie targetgroepen zijn wederom in bijlage III te vinden.

5.1 Gezochte woonomgeving

Gemiddeld tweederde van de huishoudens was op zoek naar een specifieke woonomgeving (zie tabel 5.1). Vestigende huishoudens en huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd gaven veelal de voorkeur aan het centrum van een grote stad, een levendige wijk bij het centrum van een grote stad of een rustige stadswijk in een grote stad. Huishoudens die uit de stad zijn getrokken, waren vooral op zoek naar een dorp of landelijke gemeente of een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad. Ten opzichte van de vestigers en binnenstedelijke verhuisden geven zij ook vaker aan op zoek te zijn geweest naar een woning in een buitenwijk van een middelgrote of kleine stad.

Tabel 5.1: Naar wat voor woonomgeving was men op zoek? In procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
niet naar een specifieke woonomgeving op zoek	29	35	34
het centrum van een grote stad	30	10	17
een levendige wijk bij het centrum van een grote stad	28	11	24
een rustige stadswijk in een grote stad	21	12	26
een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad	7	16	7
een buitenwijk in een grote stad	6	7	8
het centrum van een middelgrote of kleine stad	4	7	2
een levendige wijk bij het centrum van een middelgrote of kleine stad	4	6	5
een buitenwijk in een middelgrote of kleine stad	3	7	1
een dorp of landelijke gemeente	3	20	2
geen antwoord	2	5	2

 Significant verschil ten opzichte van twee andere groepen
 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Vestigers en binnenstedelijke verhuisden hebben vooral naar een woning gezocht in de buurt van de respectievelijk huidige en vorige woning en in overige delen van de stad (zie tabel 5.2). Huishoudens die buiten de stad zijn gaan wonen geven vooral aan buiten de regio te hebben gezocht.

Tabel 5.2: Waar heeft men gezocht? In procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rotterdam
gezocht in de buurt van vorige/huidige woning*	41	13	41
gezocht in overige delen van Rotterdam	39	15	41
gezocht in de deelgemeente van vorige woning	20	7	21
gezocht in aangrenzende deelgemeenten van vorige woning	18	11	19
gezocht buiten de regio	11	46	6
gezocht in aangrenzende gemeenten	10	25	8
gezocht in overige delen van de regio	8	12	5
geen antwoord	12	13	6

* Voor vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden geldt de vorige woning, voor de vestigers geldt de huidige woning

 Significant verschil ten opzichte van twee andere groepen

 Significant verschil ten opzichte van één andere groep

Uit een nadere analyse onder de vertrekkers blijkt dat tweederde van de huishoudens alleen buiten Rotterdam naar een nieuwe woning heeft gezocht. Deze huishoudens geven vaker dan andere huishoudens aan vanwege werk of studie te zijn verhuisd, terwijl huishoudens die ook in Rotterdam naar een woning hebben gezocht vaker 'gezinsuitbreiding', 'de vorige woning' of 'zelfstandig willen wonen' als verhuismotief geven. In paragraaf 5.3 wordt antwoord gegeven op de vraag waarom deze vertrekkers geen geschikte woning in Rotterdam konden vinden.

5.2 Waarom Rotterdam?

In onderstaande tabel worden de resultaten getoond op de vraag waarom vestigers en binnenstedelijke verhuisden voor Rotterdam hebben gekozen.

Tabel 5.3: Waarom heeft men voor Rotterdam gekozen? In procenten

Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	Vestigers	Verhuisden Rotterdam
ik vind Rotterdam een fijne stad om in te wonen	37	61
ik wilde dichtbij vrienden / familie wonen	28	33
ik kon er snel woonruimte krijgen	19	8
ik wilde in de grote stad wonen	19	17
ik wilde dichtbij mijn werk wonen	16	11
ik wilde in de stad wonen waar ik werk	14	16
ik kon er een goedkope woonruimte krijgen	13	9
ik vond er mijn ideale woning	13	11
de aanwezigheid van horeca / musea / theaters / bioscopen	13	10
de aanwezigheid van winkels	11	7
de specifieke onderwijsvoorzieningen: beroeps- en wetenschappelijk onderwijs	10	8
ik wilde terug naar mijn geboortegrond	7	-
er was geen geschikt aanbod in andere gemeenten waar ik wilde wonen	6	2
de religieuze voorz. of scholen met een religieuze/levensbeschouwelijke grondslag	2	2
de medische voorzieningen	2	2

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Binnenstedelijke verhuisden kozen er voornamelijk voor om in de stad te blijven omdat men Rotterdam een fijne stad vindt om in te wonen. Daarnaast wilde een derde van de huishoudens dichterbij vrienden of familie wonen. Ook voor vestigers zijn dit de meest genoemde redenen om zich in Rotterdam te vestigen, hoewel het aandeel vestigers dat Rotterdam een fijne stad vindt om in te wonen, aanmerkelijk lager is dan bij de binnenstedelijke verhuisden.

Op overige genoemde motieven doen zich weliswaar enkele significante verschillen tussen vestigers en binnenstedelijke verhuisden voor, de verschillen blijven klein. Uitzondering is dat vestigers relatief vaak aangeven dat zij snel woonruimte konden krijgen.

Onderstaande tabel toont de motieven om naar of binnen Rotterdam te verhuizen in de afgelopen jaren.

Tabel 5.4: Waarom heeft men voor Rotterdam gekozen? In procenten

	Vestigers				Verhuisden Rotterdam			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
Ik vind Rotterdam een fijne stad om in te wonen*	-	-	-	37	-	-	-	61
Ik wilde dichtbij vrienden/familie wonen	20	28	28	28	38	37	36	33
Ik kon er snel woonruimte krijgen	23	22	24	19	16	16	12	8
Ik wilde in de grote stad wonen	26	29	23	19	25	27	27	17
Ik kon er een goedkope woonruimte krijgen	12	11	12	19	6	8	7	8
Ik wilde dichtbij mijn werk wonen	17	17	16	16	14	18	12	11
Ik wilde in de stad wonen waar ik werk	16	17	15	14	20	23	14	16
Ik vond er mijn ideale woning	20	19	21	13	22	23	21	11
De aanwezigh. van horeca/musea/theaters/bioscopen	13	11	11	13	12	10	11	10
De aanwezigheid van winkels**	6	6	10	11	7	7	11	7
De specifieke onderwijsvoorzieningen	15	11	12	10	7	6	8	8
Ik wilde terug naar mijn geboortegrond	5	5	7	7	-	-	-	-
Geen geschikt aanbod in andere gemeenten	7	5	8	6	4	5	2	2
De medische voorzieningen	1	2	2	2	5	4	4	2
De religieuze voorzieningen	2	1	1	2	3	2	2	2

* In 2013 als antwoordcategorie toegevoegd

** In 2006 en 2009 betrof het 'gespecialiseerde winkels/restaurants/café's die aansluiten bij mijn leefstijl'

opgaande trend tussen 2006 en 2013⁸

neergaande trend tussen 2006 en 2013

Hoewel er ten opzichte van 2006 slechts één trend is te constateren (namelijk dat binnenstedelijke verhuisden minder vaak snel woonruimte konden vinden), zijn er wel tussen de jaren enkele verschillen te zien. Zo geven ook vestigers ten opzichte van 2011 minder vaak aan snel woonruimte te kunnen vinden. Bovendien vond men in Rotterdam minder vaak de ideale woning. Daarentegen konden vestigers in 2013 wel vaker een goedkope woonruimte krijgen. Bij de binnenstedelijke verhuisden is te zien dat ook zij minder vaak de ideale woning vonden en dat zij minder vaak in de grote stad willen wonen.

⁸ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

5.2.1 Wat is het meest bijzonder aan wonen in Rotterdam?

Aan vestigende huishoudens en huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd is gevraagd wat men het meest bijzonder vindt aan wonen in Rotterdam. De opmerkingen die worden genoemd, komen overeen met voorgaande meting in 2011. Samengevat komt het op het volgende neer:

- Rotterdam is multicultureel
- Het is een levendige stad, er is altijd wat te doen
- De combinatie van rust en drukte (het openbaar vervoer is goed, alles is bereikbaar, je kan er rustig wonen maar ook zo in de drukte zitten)
- De skyline, het uitzicht, het water (Maas, park)
- Men is er opgegroeid (familie en vrienden in de buurt)
- De Rotterdammers (vriendelijk, nuchter, "niet lullen maar poetsen")
- De architectuur, kunst en cultuur
- Er zijn voldoende winkels

Tussen vestigers en binnenstedelijke verhuisden lijken zich geen significante verschillen voor te doen.

Enkele quotes:

"De energie en tegelijkertijd rust die er heerst. Er gebeurt veel maar er is ook rust en ruimte."

"De grote verscheidenheid aan mensen."

"Levendig en gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer."

"Alles is lekker dichtbij."

"Veel jongeren, veel kunst & cultuur, eigen karakter, veel mogelijkheden en activiteit."

"Rotterdam is nog volop in ontwikkeling waardoor het volop nieuwe werkgevers, woonmogelijkheden en horeca aantrekt."

"Rotterdam is een grote stad, maar heeft ook groene, nette, meer dorpse wijken."

"De openheid van mensen naar elkaar toe, terwijl ze zo verschillend zijn."

"Fijne uitgaansgelegenheden en andere recreatie."

"Moderne stad met mooie skyline, fijn aan de Maas wonen, gedurfde stad, anders dan anders."

"Werkgelegenheid en 24 uren economie."

"Rotterdam is een wereldse stad, naar buiten gericht, zichzelf vernieuwend, maar met oog voor haar historie."

"De Maas en omgeving (oude scheepsterreinen en pakhuizen), multiculturele bevolking, altijd dynamisch, ook 's nachts, cultureel actief."

5.3 Waarom weg uit Rotterdam?

Tweederde van de huishoudens die begin 2013 buiten Rotterdam zijn gaan wonen, geven aan ook niet op zoek te zijn geweest naar een woning in Rotterdam (zie tabel 5.5). De overige huishoudens hebben wel in Rotterdam gezocht, maar zijn uiteindelijk toch buiten de stad gaan wonen. De meest genoemde redenen hiervan zijn dat men de woningen te duur vond, dat men geen geschikt aanbod kon vinden in de buurt waar men wilde wonen en dat er te lange wachttijden waren.

Tabel 5.5: Waarom kon u niets vinden in Rotterdam? In 2006 tot en met 2013, in procenten

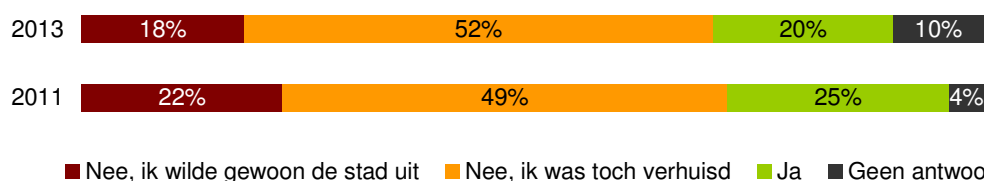
Kolompercentages (meer antwoorden mogelijk)	2006	2009	2011	2013
Niet in Rotterdam gezocht ⁹	62	61	66	65
Te duur	16	10	16	18
Geen geschikt aanbod in buurt waar ik wil wonen	16	16	19	16
Te lange wachttijden	13	16	12	16
Niet geschikt om kinderen op te laten groeien	5	5	8	8
Kwaliteit woningen niet goed	3	4	7	6
Te weinig activiteiten ondernomen	1	1	1	1

■ opgaande trend tussen 2006 en 2013¹⁰

■ neergaande trend tussen 2006 en 2013

In figuur 5.1 is te zien dat, net als in 2011, zeven op de tien vertrekkers ook niet in Rotterdam hadden willen blijven. Het merendeel van hen was toch verhuisd, het andere deel wilde gewoon de stad uit.

Figuur 5.1: Had Rotterdam iets kunnen doen om u als inwoner van de stad te houden?

Volgens een op de vijf vertrekkers had Rotterdam wél iets kunnen doen om hen als inwoner van de stad te houden. Net als de vertrekkers in 2011 geven deze huishoudens als toelichting vooral dat er een groter woningaanbod van met name goedkope woningen zou moeten zijn (waardoor ook wachtlijsten korter zouden worden).

⁹ De aandelen in 2006 en 2009 zijn gebaseerd op de vraag 'Bent u ook op zoek geweest naar een woning in Rotterdam?'. De aandelen in 2011 en 2013 zijn gebaseerd op de vraag 'Kunt u aangeven waar u op zoek bent geweest?'. In 2013 kruiste 65% van de vertrekkers geen van de opties in Rotterdam aan.

¹⁰ Indien er een constante daling of stijging is tussen 2006, 2009, 2011 en 2013 en het verschil tussen 2006 en 2013 groter is dan 5 procentpunten wordt gesproken van een opgaande of neergaande trend

5.4 Samenvatting woonomgeving

Gezochte woonomgeving

Gemiddeld tweederde van de verhuisden was op zoek naar een specifieke woonomgeving.

Vestigende huishoudens en huishoudens die binnen Rotterdam zijn verhuisd gaven veelal de voorkeur aan het centrum van een grote stad, een levendige wijk bij het centrum van een grote stad of een rustige stadswijk in een grote stad. Huishoudens die uit de stad zijn getrokken, waren vooral op zoek naar een dorp of landelijke gemeente of een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad.

Waar heeft men gezocht?

Vestigers en binnenstedelijke verhuisden hebben vooral naar een woning gezocht in de buurt van de respectievelijk huidige en vorige woning en in overige delen van de stad. Huishoudens die buiten de stad zijn gaan wonen geven vooral aan buiten de regio te hebben gezocht. Tweederde van hen heeft ook alleen buiten Rotterdam naar een nieuwe woning gekeken.

Waarom Rotterdam?

Binnenstedelijke verhuisden kozen er voornamelijk voor om in de stad te blijven omdat men Rotterdam een fijne stad vindt om in te wonen. Daarnaast wilde een derde van de huishoudens dichtbij vrienden of familie wonen. Ook voor vestigers zijn dit de meest genoemde redenen om zich in Rotterdam te vestigen, hoewel het aandeel vestigers dat Rotterdam een fijne stad vindt om in te wonen, aanmerkelijk lager is dan bij de binnenstedelijke verhuisden.

Volgens vestigers en binnenstedelijke verhuisden is het meest bijzondere aan het wonen in Rotterdam het multiculturele karakter, het goede openbaar vervoer, de levendigheid en het feit dat men er is opgegroeid.

Waarom weg uit Rotterdam?

Tweederde van de huishoudens die buiten de stad zijn gaan wonen hebben Rotterdam niet overwogen. De drie meest genoemde redenen om buiten de stad te gaan wonen zijn te dure woningen, geen geschikt aanbod van woningen in de buurt waar men wilde wonen en te lange wachttijden.

Volgens een op de vijf vertrekkers had Rotterdam wel iets kunnen doen om hen als inwoner van de stad te houden. Als toelichting geven deze huishoudens vooral aan dat er een groter woningaanbod van met name goedkope woningen zou moeten zijn (waardoor ook wachttijsten korter zouden worden).

6 Werk- en wooncarrière

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het verhuismotief 'werk'. In welke sector is men bijvoorbeeld werkzaam en is men van mening dat Rotterdam voldoende carrièremogelijkheden biedt? In de tweede paragraaf wordt onder andere duidelijk welke stap verhuisden hebben gemaakt in hun 'wooncarrière' en of Rotterdam voldoende mogelijkheden heeft op de woningmarkt. Tot slot wordt inzichtelijk wat de effecten van de economische crisis zijn op de keuzes die men heeft gemaakt bij de verhuizing en waar men zichzelf over vier jaar ziet.

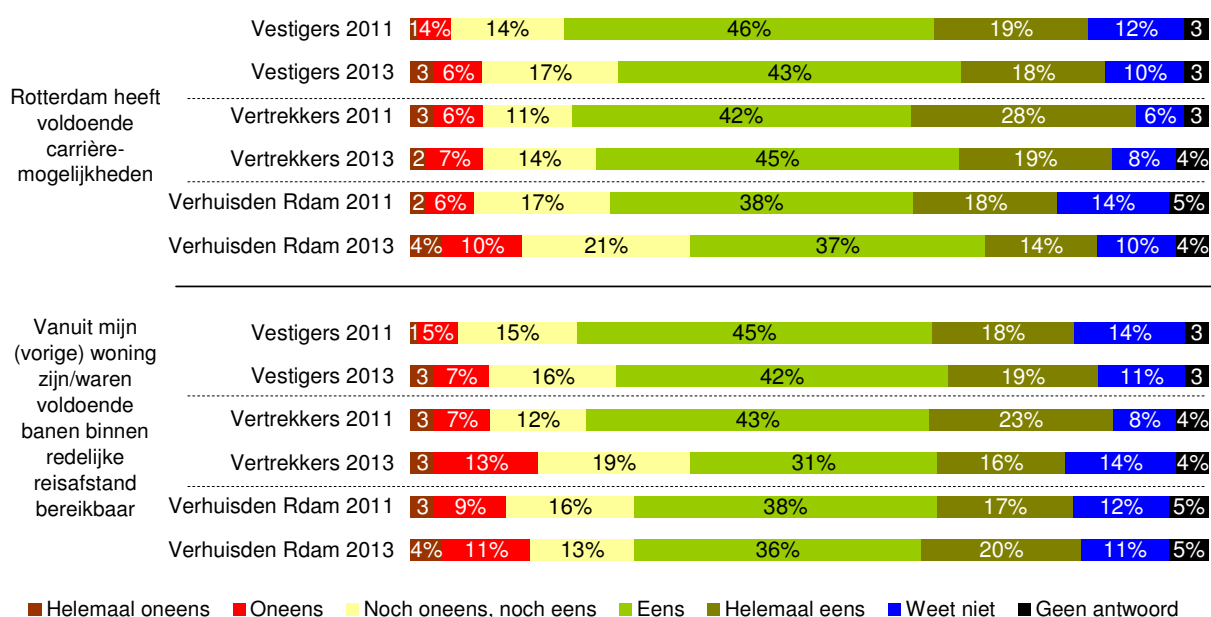
6.1 Werk

Een kwart van de huishoudens is vanwege het werk verhuisd. Onder de vestigende huishoudens is het aandeel met 41% het hoogst, onder de binnenstedelijke verhuisden het laagst (16%) en onder vertrekkers 26%.

Bijna een kwart van de huishoudens die vanwege het werk zijn verhuisd (dat kan de respondent zelf zijn of de partner), werkt in de gezondheidszorg. Een iets kleiner deel van de huishoudens werkt in de zakelijke dienstverlening. Verschillen tussen vestigers, vertrekkers en blijvers doen zich niet voor.

In onderstaande figuur is te zien dat gemiddeld iets meer dan de helft van de respondenten van mening is dat Rotterdam voldoende carrièremogelijkheden heeft. Opvallend is wel dat het juist de binnenstedelijke verhuisden zijn die het minst vaak met de stelling eens zijn en dat vertrekkers juist vaker positief zijn over de carrièremogelijkheden in Rotterdam. Over banen die binnen redelijke reisafstand beschikbaar zijn (of voor de vertrekkers: waren), is men overwegend positief. In tegenstelling tot de carrièremogelijkheden zijn vertrekkers op dit punt wel wat minder positief dan vestigers en binnenstedelijke verhuisden.

Figuur 6.1: Stellingen met betrekking tot werkcarrière en bereikbaarheid in 2011 en 2013

Ten opzichte van voorgaande meting zijn vertrekkers minder vaak overtuigd van de carrière-mogelijkheden in Rotterdam en zijn ook de binnenstedelijke verhuisden het vaker (helemaal) oneens met de stelling. Over de hoeveelheid banen die binnen redelijke reisafstand bereikbaar zijn, zijn voornamelijk de vertrekkers minder positief. Zo is in 2013 minder dan de helft van de vertrekkers het (helemaal) eens met de stelling, terwijl dat in 2011 nog tweederde was.

Vertrekkers die vanwege het werk zijn verhuisd, zijn minder vaak van mening dat er voldoende carrièremogelijkheden zijn in Rotterdam en dat er voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar zijn dan vertrekkers die niet vanwege het werk de stad hebben verlaten. Voor vestigers geldt juist het tegenovergestelde: vestigers die vanwege het werk naar Rotterdam zijn verhuisd vinden vaker dat er voldoende carrièremogelijkheden zijn in Rotterdam en dat er voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar zijn dan vestigers die niet vanwege het werk naar Rotterdam zijn verhuisd.

6.2 Wonen

In 2013 was tweederde van de vestigers voorheen inwonend of woonde in een huurhuis met een huurprijs tot € 650,- per maand (zie tabel 6.1). Nu zij in Rotterdam wonen, is een groot deel uit huis gegaan en woont bijna de helft van de huishoudens in een 'goedkope' huurwoning. Daarnaast woont een groter deel van de huishoudens in een duurdere huurwoning of in een 'goedkope' koopwoning (tot € 181.100).

Ook huishoudens die uit Rotterdam zijn vertrokken en binnenstedelijke verhuisden zijn in de meeste gevallen in een duurder huis gaan wonen.

Tabel 6.1: Inwonend, koop- of huurhuis in vorige en huidige situatie

		2011						2013					
		Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam		Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam	
		Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig
Inwonend		33	12	17	14	20	7	33	8	17	17	17	10
Huur	Tot 650	38	49	46	35	51	51	34	48	45	33	46	44
	> 650	6	14	12	14	8	11	10	18	12	17	14	19
Koop	Tot 181.000	3	13	11	8	7	10	5	13	9	8	7	11
	181.000 – 245.000	5	5	5	9	2	6	3	3	3	8	3	4
	> 245.000	6	5	5	16	2	6	5	4	3	8	1	5
Geen antwoord		10	3	3	4	12	8	10	6	11	9	13	6
Totaal		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

In vergelijking met de wooncarrière van verhuisden in 2011, zijn vertrekkers in 2013 minder vaak naar een duurdere koopwoning verhuisd en zijn binnenstedelijke verhuisden vaker inwonend gebleven.

Huishoudens die zich in 2013 in Rotterdam gevestigd hebben, wonen in vergelijking met de vorige situatie aanmerkelijk vaker in een flat, appartement of portiekwoning (zie tabel 6.2). Vertrekkers wonen juist vaker in een rijtjeshuis of hoekwoning/2 onder 1 kapwoning. Bij huishoudens die binnen de stad zijn verhuisd doen zich de minst grote wijzigingen voor. Een (iets) groter aandeel woont in vergelijking met de vorige situatie in een flat, appartement of portiekwoning.

Deze verschuivingen deden zich grotendeels ook in 2011 voor. Wel is te zien dat in 2013 relatief meer vertrekkers in een flat/ appartement/ portiekwoning zijn gaan/blijven wonen dan in 2011 en relatief minder vertrekkers naar een rijtjeshuis of hoekwoning/2 onder 1-kapwoning zijn verhuisd. In combinatie met het feit dat vertrekkers in 2013 minder vaak naar een duurdere koopwoning zijn verhuisd, lijkt het erop dat de economische crisis in 2013 meer effect heeft gehad op de keuzes van (met name vertrekkende) huishoudens dan in 2011.

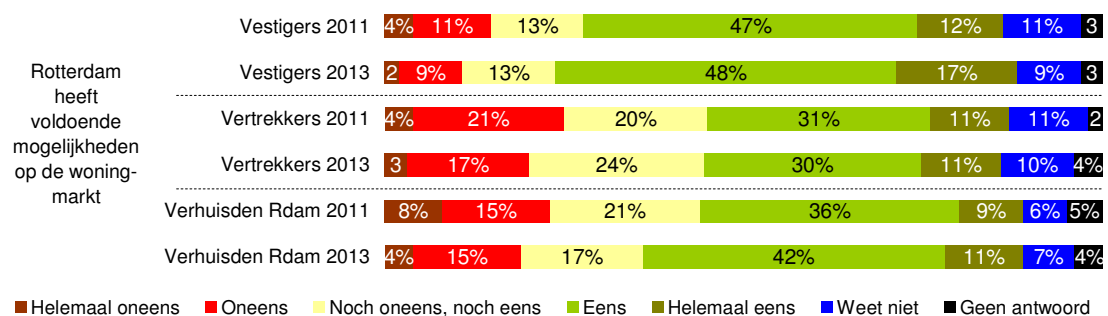
Tabel 6.2: Type huis in vorige en huidige situatie

	2011						2013					
	Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam		Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam	
	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig	Vorig	Huidig
Inwonend	33	12	17	14	19	7	33	8	17	17	17	10
Rijthuis	15	10	11	25	10	14	8	8	10	19	10	13
Hoekwoning / 2 onder 1 kap	6	3	4	13	1	6	6	3	3	8	3	4
Vrijstaande woning	1	1	1	4	1	2	3	1	1	4	1	1
Beneden/bovenwoning	7	12	13	9	14	13	8	12	11	7	13	14
Flat / appartement / portiek	26	57	48	31	40	48	30	59	45	34	40	48
Aanleunwoning / serviceflat	0	1	0	1	1	2	0	1	0	2	1	3
Geen antwoord	11	5	4	3	14	6	12	7	13	8	15	7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tweederde van de vestigers is van mening dat Rotterdam voldoende mogelijkheden op de woningmarkt heeft (zie figuur 6.2). Binnenstedelijke verhuisden, maar vooral ook vertrekkers zijn het hier minder vaak mee eens. Dit komt overeen met de bevindingen uit vorig hoofdstuk: vestigers konden in Rotterdam veelal snel woonruimte vinden en vertrekkers hadden juist behoefte aan meer betaalbare woningen en minder lange wachttijden.

Ten opzichte van 2011 zijn zowel de vestigers als de vertrekkers en de binnenstedelijke verhuisden (iets) minder negatief over de Rotterdamse woningmarkt.

Figuur 6.2 Stelling met betrekking tot de mogelijkheden op de Rotterdamse woningmarkt, in 2011 en 2013

De economische crisis heeft voor ongeveer tweederde van de verhuisden geen effect gehad op de verhuizing (zie tabel 6.3). Ten opzichte van 2011 is dit aandeel voor alledrie de groepen gedaald. Dat betekent dat in 2013 de invloed van de economische crisis op de keuzes die men bij een verhuizing heeft gemaakt groter was dan in 2011. Hoewel zich bij de overige categorieën in onderstaande tabel geen significante verschillen voordoen, lijkt men in 2013 vaker te kiezen voor goedkopere woningen. Dit komt overeen met de eerdere bevindingen in dit hoofdstuk.

*Tabel 6.3: Heeft de economische crisis effect gehad op uw verhuizing?
In procenten in 2011 en 2013*

	Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam	
	2011	2013	2011	2013	2011	2013
Goedkopere koopwoning dan ik eigenlijk zocht	3	6	2	3	3	8
Goedkopere huurwoning dan ik eigenlijk zocht	4	10	5	11	11	12
Ik heb besloten te gaan huren in plaats van kopen	9	9	3	4	8	9
Ik kreeg mijn vorige koopwoning moeilijk verkocht	3	4	3	4	2	5
Ik had het gevoel dat ik meer keuze had omdat er veel woningen te koop stonden	5	6	5	4	6	7
De economische crisis had geen effect op mijn verhuizing	77	67	84	69	69	58
Geen antwoord	5	6	0	8	7	8

Significant verschil ten opzichte van 2011

Als men vier jaar vooruit moet kijken denkt minimaal de helft van de vestigers en binnenstedelijke verhuisden nog in Rotterdam te wonen. Hetzij in dezelfde woning, hetzij in een andere woning (tabel 6.4). Huishoudens die Rotterdam hebben verlaten denken ook vaak dat zij over vier jaar in dezelfde woning wonen, maar zeggen in vergelijking met de binnenstedelijke verhuisden ook vaker verhuisd te zijn naar een woning in of buiten de regio.

In vergelijking met 2011 verwachten vestigers minder vaak in de huidige woning te wonen.

Tabel 6.4: Waar ziet u zichzelf over vier jaar? In procenten in 2011 en 2013

	Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rotterdam	
	2011	2013	2011	2013	2011	2013
Ik woon nog steeds in mijn huidige woning	31	24	40	36	38	36
Ik ben verhuisd naar een andere woning in Rotterdam	22	25	10	10	22	23
Ik ben verhuisd naar een woning buiten Rotterdam maar wel in de regio	8	8	10	9	5	5
Ik ben verhuisd naar een woning buiten de regio	7	8	12	10	4	4
Ik ben verhuisd naar het buitenland	5	6	3	5	5	4
Geen idee	26	27	24	24	23	24
Geen antwoord	0	2	1	5	2	3

Significant verschil ten opzichte van 2011

6.3 Samenvatting werk en wonen

Werk

Een kwart van de huishoudens is vanwege het werk verhuisd. Onder de vestigende huishoudens is het aandeel met 41% het hoogst, onder de binnenstedelijke verhuisden het laagst (16%) en onder vertrekkers 26%.

Iets meer dan de helft van de verhuisden is van mening dat Rotterdam voldoende carrièremogelijkheden heeft. Opvallend genoeg zijn vertrekkers hier positiever over dan binnenstedelijke verhuisden. Ook over banen die binnen redelijke reisafstand beschikbaar zijn is men overwegend positief. In tegenstelling tot de carrièremogelijkheden zijn vertrekkers op dit punt wel wat minder positief dan vestigers en binnenstedelijke verhuisden.

Ten opzichte van 2011 zijn vertrekkers minder vaak overtuigd van de carrièremogelijkheden in Rotterdam en zijn zij bovendien minder positief over de hoeveelheid banen die binnen redelijke reisafstand bereikbaar waren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat vertrekkers die vanwege het werk zijn verhuisd, minder vaak van mening zijn dat er voldoende carrièremogelijkheden zijn in Rotterdam en dat er voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar zijn dan vertrekkers die *niet* vanwege het werk de stad hebben verlaten. Voor vestigers geldt juist het tegenovergestelde: vestigers die vanwege het werk naar Rotterdam zijn verhuisd vinden vaker dat er voldoende carrièremogelijkheden zijn in Rotterdam en dat er voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar zijn dan vestigers die niet vanwege het werk naar Rotterdam zijn verhuisd.

Wonen

Tweederde van de vestigers was voorheen inwonend of huurde een 'goedkope' huurwoning. Nu zij in Rotterdam wonen, is een groot deel uit huis gegaan en woont bijna de helft van de huishoudens in een 'goedkope' huurwoning. Daarnaast woont een groter deel van de vestigers in een duurdere huurwoning of in een 'goedkope' koopwoning.

Ook huishoudens die uit Rotterdam zijn vertrokken en binnenstedelijke verhuisden zijn in de meeste gevallen in een duurder huis gaan wonen.

Het merendeel van de vestigers is van mening dat Rotterdam voldoende mogelijkheden op de woningmarkt heeft. Binnenstedelijke verhuisden, maar vooral ook vertrekkers zijn het hier minder vaak mee eens. Dit komt overeen met de bevindingen uit vorig hoofdstuk: vestigers konden in Rotterdam veelal snel woonruimte vinden en vertrekkers hadden juist behoefte aan meer betaalbare woningen en minder lange wachttijden.

In vergelijking met 2011 lijkt men in 2013 meer 'last' te hebben gehad van de economische crisis. Met name de huishoudens die buiten Rotterdam zijn gaan wonen. Zij kozen minder vaak voor een duurdere koopwoning. Wanneer expliciet aan de verhuisden wordt gevraagd of de economische crisis effect heeft gehad op de verhuizing, blijkt dit in 2013 zowel bij vestigers, als bij vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden ook vaker het geval te zijn geweest dan in 2011.

Als men vier jaar vooruit moet kijken denkt minimaal de helft van de vestigers en binnenstedelijke verhuisden nog in Rotterdam te wonen. Hetzij in dezelfde woning, hetzij in een andere woning. Huishoudens die Rotterdam hebben verlaten denken ook vaak dat zij over vier jaar in dezelfde woning wonen, maar zeggen in vergelijking met de binnenstedelijke verhuisden ook vaker verhuisd te zijn naar een woning in of buiten de regio.

Bijlagen

- I Onderzoeksverantwoording
- II Achtergrondkenmerken in 2013
- III Uitsplitsingen naar targetgroepen
- IV Vestiging en vertrek Zuid en overig Rotterdam 2006 - 2013

Bijlage I Onderzoeksverantwoording

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle personen van 18 jaar en ouder, die zich in het eerste half jaar van 2013 vanuit een andere gemeente in Nederland gevestigd hebben in Rotterdam, danwel vanuit Rotterdam zijn vertrokken naar overig Nederland, of binnen Rotterdam zijn verhuisd. De bron van deze gegevens is de gemeentelijke basisadministratie (GBA) van de gemeente Rotterdam. De buitenlandse migratie valt buiten dit onderzoek.

De onderzoekspopulatie is voor dit onderzoek ingedeeld in 8 deelgroepen:

1. Binnenlandse vestigers in Zuid
2. Binnenlandse vestigers in overig Rotterdam
3. Binnenlandse vertrekkers uit Zuid
4. Binnenlandse vertrekkers uit overig Rotterdam
5. Binnenstedelijke vertrekkers uit Zuid naar overig Rotterdam
6. Binnenstedelijke vestigers in Zuid uit overig Rotterdam
7. Verhuisden binnen Zuid
8. Verhuisden binnen overig Rotterdam

Groep 1 en 2 samen vormen de binnenlandse vestiging in Rotterdam en groep 3 en 4 het binnenlands vertrek. Groep 5 t/m 8 vormen de binnenstedelijke verhuisden in Rotterdam, waaronder Zuid en overig Rotterdam. Zo kunnen zowel uitspraken op stedelijk niveau worden gedaan, als op het schaalniveau van Zuid.

Steekproef en respons

Op basis van de onderwerpen waarover informatie verzameld diende te worden, zijn drie vragenlijsten opgesteld voor respectievelijk vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden. De meeste vraagblokken waren identiek, een aantal vragen waren toegesneden op de doelgroep.

De vragenlijsten zijn met een begeleidende brief naar bijna 7.700 personen in de steekproef gestuurd (maximaal 1000 personen per deelgroep). Bij de steekproeftrekking is rekening gehouden met steekproeftrekkingen die eerder in het jaar zijn gedaan voor andere grote onderzoeken. Personen die onlangs al voor onderzoek waren benaderd, zijn buiten beschouwing gelaten. Hierdoor was het niet mogelijk om 1000 verhuisden van Zuid naar overig Rotterdam en v.v. voor Komen en Gaan te selecteren, maar bijna 1.700.

In de begeleidende brief werd het doel van het onderzoek beschreven en gewezen op de vertrouwelijke behandeling van de antwoordformulieren. Om de respons te stimuleren maakten de respondenten kans op een cadeaubon bij deelname aan het onderzoek. De brief werd gericht aan de hoofdkostwinner van het huishouden, partners en kinderen waren uitgesloten van deelname aan het onderzoek.

Half september 2013 was de eerste verzending van de vragenlijsten. Begin oktober 2013 is een herinneringsbrief verstuurd, inclusief een nieuw exemplaar van de vragenlijst. Eind oktober 2013 is het veldwerk afgesloten. Er waren op dat moment 1.772 bruikbare vragenlijsten retour gekomen, een respons van 23 procent.

Het aantal respondenten per deelgroep is minimaal 163 en maximaal 262 respondenten. Voor de rapportage worden echter steeds deelgroepen samengevoegd, waardoor het aantal respondenten voor de drie hoofdgroepen (vestigers, vertrekkers, binnenstedelijke verhuisden) respectievelijk 490, 486 en 796 bedraagt.

Onderstaande tabel geeft de werkelijk behaalde respons weer.

Tabel 1.1: Bruto steekproef, netto respons en responspercentage naar deelgroep

Deelgroep	Bruto steekproef	Netto respons	Respons
1. Binnenlandse vestigers in Zuid	1.000	228	22,8
2. Binnenlandse vestigers in overig Rdam	1.000	262	26,2
3. Binnenlandse vertrekkers uit Zuid	1.000	239	23,9
4. Binnenlandse vertrekkers uit overig Rdam	1.000	247	24,7
5. Binnenstedelijke vertrekkers uit Zuid naar overig Rdam	876	177	20,2
6. Binnenstedelijke vestigers in Zuid uit overig Rdam	821	163	19,9
7. Verhuisden binnen Zuid	1.000	200	20,0
8. Verhuisden binnen overig Rdam	1.000	256	25,6
Totaal	7.697	1772	23,0

Representativiteit

Aan de hand van een aantal persoonskenmerken kan een beeld worden gevormd van de representativiteit van de respons in vergelijking met het steekproefkader. In onderstaande tabel zijn deze gegevens gespecificeerd naar leeftijd en etnische herkomst.

Tabel 1.2: Populatie en respons van vestigers, vertrekkers en binnenstedelijke verhuisden naar etnische herkomst en leeftijd, in procenten

		Vestigers		Vertrekkers		Verhuisden Rdam	
		populatie	respons	populatie	respons	populatie	respons
autochtoon	18 t/m 24	24	25	16	16	12	10
	25-34	17	18	20	22	13	16
	35-54	9	13	11	16	9	14
	55+	5	12	8	15	8	17
allochtoon	18 t/m 24	15	8	13	5	17	9
	25-34	18	11	18	12	20	15
	35-54	10	9	10	9	16	14
	55+	2	4	2	4	5	5
Totaal ()		100	100	100	100	100	100
Totaal (N)		6.961	490	7.828	486	16.169	796

Uit de tabel blijkt dat, net als bij voorgaande metingen het geval was, in vergelijking met de populatie vooral de allochtone jongeren (t/m 34 jaar) in de respons zijn ondervertegenwoordigd. Onder de autochtonen zijn juist de ouderen sterk oververtegenwoordigd.

Door de afwijkingen tussen populatie en respons, is besloten om de onderzoeksresultaten te herwegen. Op basis van een uitgebreide tabel met de verdeling naar etnische herkomst, leeftijdsklasse en de 8 onderscheiden deelgroepen is het onderzoeksbestand vervolgens door middel van weegfactoren in overeenstemming gebracht met de populatie.

Bijlage II Achtergrondkenmerken in 2013 (in %)

	Rotterdam			Zuid			Overig Rotterdam		
	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Rdam	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden Zuid	Vestigers	Vertrekkers	Verhuisden ov Rdam
Huishoudsamenstelling									
Ik woon alleen	52	30	44	45	34	38	52	33	46
(Echt)paar, geen thuiswonend(e) kind(eren)	28	32	25	29	27	15	26	31	30
(Echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	8	19	11	11	16	16	8	17	9
Één ouder met thuiswonend(e) kind(eren)	3	6	10	6	10	14	5	6	7
Anders	4	5	4	5	6	5	3	5	3
Geen antwoord	5	9	7	4	8	12	6	8	6
Huishoudinkomen									
Laag	63	51	68	69	63	82	63	53	61
Midden	23	24	17	19	21	13	21	22	20
Hoog	15	25	15	11	16	5	16	26	19
Opleiding									
Laag	12	12	21	23	19	37	11	13	15
Midden	36	32	32	42	37	40	32	30	29
Hoog	52	56	47	35	44	24	57	57	57
Bron van inkomen									
Arbeid	67	65	53	54	57	40	66	63	59
Pensioen	4	7	7	4	5	9	4	6	8
Uitkering	9	8	17	20	15	22	9	11	13
Student	12	9	12	9	12	9	14	8	13
Anders/Geen eigen inkomen	3	5	3	6	2	6	3	6	1
Geen antwoord	5	7	8	7	8	14	4	6	6
Leeftijd									
t/m 24 jaar	32	25	26	29	27	22	32	25	27
25-34 jaar	42	44	35	39	38	32	42	45	36
35-44 jaar	10	14	14	15	15	15	10	14	13
45-54 jaar	9	8	11	8	10	14	10	7	10
55+	8	10	14	9	10	16	7	9	15
Etniciteit									
Autochtoon	55	56	42	39	42	30	53	53	50
Allochtoon	45	44	58	61	58	70	47	47	50
Autochtoon	55	56	42	39	42	30	53	53	50
Westers	13	19	15	14	16	19	13	19	15
Niet-Westers	32	25	43	47	43	51	34	28	36

Met uitzondering van 'etniciteit' zijn alle gegevens gebaseerd op resultaten uit de enquête

Bijlage III Uitsplitsingen naar targetgroepen

Algemene verhuismotieven

Tabel III.1: Top 4 eerst genoemde verhuismotieven vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Werk	21	18	27	13	30	12	22
Huwelijk/samenwonen	21	10	37	19	24	19	21
Studie	16	25	2	24	9	11	17
Wilde zelfstandig wonen	15	20	7	20	10	6	16

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.2: Top 3 eerst genoemde verhuismotieven vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Huwelijk/samenwonen	28	16	40	21	34	20	30
Werk	15	13	20	9	20	10	17
Studie	10	13	3	9	9	6	11

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.3: Top 3 eerst genoemde verhuismotieven binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Huwelijk/samenwonen	17	12	27	10	24	16	17
Wilde zelfstandig wonen	17	21	8	18	16	4	20
De vorige woning	11	8	18	10	14	9	12

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.4: Totaal genoemde algemene verhuismotieven vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Werk	41	41	43	36	49	36	42
Wilde zelfstandig wonen	30	40	16	37	24	23	31
Huwelijk/samenwonen	28	18	43	28	31	42	27
Dichterbij vrienden/familie	28	31	22	34	23	34	27
Studie	27	36	10	37	20	22	28
Vorige buurt/woonomgeving	13	12	18	12	15	28	12
Moest de woning uit	13	17	8	11	14	18	12
Wilde terug naar geboortegrond	12	11	14	15	8	18	11
De vorige woning	11	12	13	9	14	27	10
Gezinsuitbreiding	10	11	10	12	10	33	8
Gezondheid/hoge leeftijd	9	11	6	13	5	13	8

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.5: Totaal genoemde algemene verhuismotieven vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Huwelijk/samenwonen	34	24	45	30	37	23	37
Werk	26	24	32	20	32	17	29
Wilde weg uit Rotterdam	21	20	23	23	18	21	20
Vorige buurt/woonomgeving	21	21	23	22	19	20	21
Dichterbij vrienden/familie	20	23	18	23	17	17	22
Studie	17	23	7	20	12	13	18
De vorige woning	17	17	19	16	18	17	17
Wilde zelfstandig wonen	14	22	7	21	8	8	15
Gezinsuitbreiding	13	11	17	16	11	25	10
Moest de woning uit	11	14	8	13	9	14	9
Gezondheid/hoge leeftijd	11	11	11	16	6	6	12
Wilde terug naar geboortegrond	9	10	10	13	5	12	8

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.6: Totaal genoemde algemene verhuismotieven binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Huwelijk/samenwonen	26	20	38	22	31	24	27
De vorige woning	26	21	35	23	31	21	27
Wilde zelfstandig wonen	26	32	14	30	23	13	29
Vorige buurt/woonomgeving	20	18	25	21	19	18	20
Dichterbij vrienden/familie	17	18	11	22	9	15	17
Werk	16	18	13	18	15	15	16
Studie	16	20	6	16	13	9	17
Gezinsuitbreiding	16	13	20	15	16	37	11
Moest de woning uit	15	17	11	19	11	17	14
Gezondheid/hoge leeftijd	13	15	9	21	5	9	14
Wilde terug naar geboortegrond	5	6	3	10	1	5	5

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Vorige woning als verhuismotief

Tabel III.7: *Vorige woning als belangrijke reden om te verhuizen voor vestigers, in procenten*

Vestigers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woning zelf geen belangrijke reden	50	53	46	48	52	27	53
De woning was te klein	12	8	17	9	14	20	11
De woning was te duur	9	9	9	10	9	17	8
Wilde koopwoning ipv huurwoning	8	5	11	8	6	22	5
Slechte toestand van de woning	7	8	6	9	7	6	7
De woning was te groot	4	3	5	5	3	3	4
Wilde eengezinswoning	3	2	6	1	5	17	2
Wilde een gelijkvloerse woning	3	3	4	3	3	2	3
Wilde een eigen tuin	3	3	3	2	4	11	2
Wilde geen tuin meer	3	2	4	4	0	0	3
Wilde huurwoning ipv koopwoning	2	2	2	3	1	2	2
Wilde meergezinswoning	2	1	2	2	1	0	2

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.8: *Vorige woning als belangrijke reden om te verhuizen voor vertrekkers, in procenten*

Vertrekkers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woning zelf geen belangrijke reden	45	46	43	41	51	38	46
De woning was te klein	20	16	24	14	23	27	17
Wilde een eigen tuin	14	7	20	8	16	23	9
De woning was te duur	12	17	8	16	9	6	14
Wilde eengezinswoning	11	5	16	6	11	24	5
Slechte toestand van de woning	10	12	9	12	10	11	10
Wilde koopwoning ipv huurwoning	8	0	15	3	11	8	7
Wilde een gelijkvloerse woning	3	3	3	4	2	2	4
De woning was te groot	2	2	2	3	1	2	2
Wilde huurwoning ipv koopwoning	1	1	0	2	0	1	1
Wilde meergezinswoning	1	1	1	3	0	0	1
Wilde geen tuin meer	1	0	1	0	1	0	1

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.9: Vorige woning als belangrijke reden om te verhuizen voor binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woning zelf geen belangrijke reden	32	34	27	29	34	19	34
Slechte toestand van de woning	17	16	19	17	16	12	17
De woning was te klein	31	26	43	25	39	44	27
De woning was te groot	5	5	7	7	4	5	6
De woning was te duur	10	12	6	12	7	14	9
Wilde koopwoning ipv huurwoning	10	3	25	6	15	11	9
Wilde huurwoning ipv koopwoning	2	2	2	2	4	2	3
Wilde eengezinswoning	6	4	9	3	10	12	5
Wilde meergezinswoning	3	3	2	3	2	3	3
Wilde een gelijkvloerse woning	4	4	3	6	2	2	4
Wilde een eigen tuin	9	6	17	6	13	19	7
Wilde geen tuin meer	2	2	2	3	2	1	3

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Vorige woonomgeving als verhuismotief

Tabel III.10: Vorige woonomgeving als belangrijke reden om te verhuizen voor vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woonomgeving geen belangrijke reden	53	50	60	51	56	39	54
Buurt was saai	16	17	13	12	17	14	16
Onvoldoende horeca/musea/theaters/bioscopen	9	10	9	8	11	2	10
Slechte bereikbaarheid vervoer	7	8	4	7	8	3	7
Onvoldoende winkels	7	8	3	9	4	4	7
De mensen in de buurt bevielen niet	6	5	9	6	6	8	6
Buurt raakte in verval	4	3	5	4	4	3	4
Onveiligheid in de buurt	4	4	5	5	3	10	3
Geen geschikt woningaanbod	4	6	2	3	6	2	5
Te weinig parkeergelegenheid	3	2	5	3	3	11	2
Buurt was druk	2	2	1	3	1	3	2
Onvoldoende speel- en recreatiemogelijkheden	1	1	0	1	0	5	0
Onvoldoende scholen/kinderopvang in de buurt	1	0	2	0	1	5	0
Onvoldoende groen/waterpartijen	0	1	0	0	0	0	0

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.11: Vorige woonomgeving als belangrijke reden om te verhuizen voor vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woonomgeving geen belangrijke reden	49	51	48	45	54	46	50
Onveiligheid in de buurt	19	16	22	24	16	26	17
Buurt was druk	13	14	13	13	14	18	12
De mensen in de buurt bevielen niet	11	12	11	15	9	8	12
Buurt raakte in verval	9	6	11	8	9	13	7
Te weinig parkeergelegenheid	9	8	10	7	12	11	9
Geen geschikt woningaanbod	8	8	9	10	6	8	7
Buurt was saai	6	7	6	5	7	4	7
Onvoldoende groen/waterpartijen	2	1	3	0	4	4	1
Onvoldoende speel- en recreatiemogelijkheden	2	1	3	1	3	8	0
Slechte bereikbaarheid vervoer	1	2	1	2	1	0	1
Onvoldoende winkels	1	1	1	1	0	0	1
Onvoldoende horeca/musea/theaters/bioscopen	1	0	1	0	2	1	1
Onvoldoende scholen/kinderopvang in de buurt	1	2	1	3	1	6	0

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.12: Vorige woonomgeving als belangrijke reden om te verhuizen voor binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woonomgeving geen belangrijke reden	42	41	46	39	47	36	43
Buurt raakte in verval	8	6	11	7	9	8	8
Onveiligheid in de buurt	16	18	13	20	11	18	16
Buurt was saai	10	9	11	12	7	10	11
Buurt was druk	11	13	9	14	9	7	12
Te weinig parkeergelegenheid	4	2	8	3	5	6	3
Slechte bereikbaarheid vervoer	4	3	3	1	5	0	5
Geen geschikt woningaanbod	7	6	9	8	7	9	7
De mensen in de buurt bevielen niet	10	10	10	12	10	10	11
Onvoldoende winkels	3	3	5	3	4	3	4
Onvoldoende horeca/musea/theaters/bioscopen	3	2	4	3	3	2	4
Onvoldoende groen/waterpartijen	4	4	2	5	3	1	4
Onvoldoende speel- en recreatiemogelijkheden	3	2	4	2	3	10	1
Onvoldoende scholen/kinderopvang in de buurt	1	1	0	1	1	3	0

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Rotterdam als verhuismotief

Tabel III.13: Aspecten van Rotterdam als belangrijke reden om uit de stad te vertrekken, in procenten

Vertrekkers	Totaal	Inkomen		Opleiding		Gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam zelf geen belangrijke reden	55	52	59	48	61	54	55
Kon in Rotterdam niet de woning vinden die ik zocht	17	19	17	20	16	17	17
Te veel vandalisme, geweld en criminaliteit in Rotterdam	13	12	11	16	9	14	12
Wilde kinderen in een andere omgeving laten opgroeien	13	8	18	11	15	31	7
De bevolkingssamenstelling van Rotterdam	12	11	14	13	12	12	12
Kon in Rotterdam geen geschikt werk vinden	8	11	6	8	9	6	9
De files en verkeersopstoppen in en om Rotterdam	6	6	7	3	8	6	6
Te weinig groen / openbare ruimte in de stad	6	4	7	4	7	5	6
Kon in Rotterdam niet de gewenste studierichting volgen	2	2	2	4	1	0	3

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Gezochte woonomgeving

Tabel III.14: Naar wat voor woonomgeving was men op zoek? Vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Niet naar een specifieke woonomgeving op zoek	28	29	28	34	22	33	28
Het centrum van een grote stad	30	33	26	28	33	10	32
Een levendige wijk bij het centrum van een grote stad	28	30	25	26	30	14	29
Een rustige stadswijk in een grote stad	21	21	22	18	23	26	20
Een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad	8	6	10	8	7	12	7
Een buitenwijk in een grote stad	6	5	9	5	8	10	6
Het centrum van een middelgrote of kleine stad	5	4	7	5	5	5	4
Een levendige wijk bij het centrum van een middelgrote of kleine stad	4	5	2	5	4	4	4
Een buitenwijk in een middelgrote of kleine stad	3	3	4	4	2	7	3
Een dorp of landelijke gemeente	3	4	1	4	3	7	3

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.15: Naar wat voor woonomgeving was men op zoek? Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Niet naar een specifieke woonomgeving op zoek	34	38	30	39	31	30	36
Het centrum van een grote stad	10	13	7	6	13	3	11
Het centrum van een middelgrote of kleine stad	7	9	4	7	6	5	7
Een levendige wijk bij het centrum van een grote stad	12	11	12	8	13	13	10
Een levendige wijk bij het centrum van een middelgrote of kleine stad	6	6	6	6	6	6	6
Een rustige stadswijk in een grote stad	12	10	14	10	13	13	11
Een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad	17	17	17	18	16	18	16
Een buitenwijk in een grote stad	8	6	10	7	9	7	7
Een buitenwijk in een middelgrote of kleine stad	7	8	6	5	9	6	7
Een dorp of landelijke gemeente	20	17	24	20	20	25	18

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.16: Naar wat voor woonomgeving was men op zoek? Binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Niet naar een specifieke woonomgeving op zoek	35	40	24	43	24	39	33
Het centrum van een grote stad	17	15	19	9	25	4	21
Het centrum van een middelgrote of kleine stad	2	2	1	2	1	3	1
Een levendige wijk bij het centrum van een grote stad	24	22	27	21	29	19	25
Een levendige wijk bij het centrum van een middelgrote of kleine stad	5	5	4	6	3	4	5
Een rustige stadswijk in een grote stad	26	26	27	23	32	23	27
Een rustige stadswijk in een middelgrote of kleine stad	7	7	8	8	6	9	6
Een buitenwijk in een grote stad	8	6	12	5	10	9	8
Een buitenwijk in een middelgrote of kleine stad	1	0	1	0	1	2	0
Een dorp of landelijke gemeente	2	2	2	2	2	5	1

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.17: Waar heeft men gezocht? Vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
In de buurt van huidige woning	41	40	44	33	50	34	41
In de deelgemeente van vorige woning	21	21	21	17	23	20	20
In aangrenzende deelgemeenten van vorige woning	19	19	18	18	19	13	18
In overige delen van Rotterdam	40	42	38	42	37	39	39
In aangrenzende gemeenten	10	7	16	11	8	4	11
In overige delen van de regio	8	7	10	6	9	9	8
Buiten de regio	11	13	9	11	10	8	11

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.18: Waar heeft men gezocht? Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
In de buurt van vorige woning	12	15	9	14	10	11	13
In de deelgemeente van vorige woning	7	8	6	9	5	6	7
In aangrenzende deelgemeenten van vorige woning	11	12	11	11	12	18	8
In overige delen van Rotterdam	16	18	14	17	14	18	14
In aangrenzende gemeenten	27	27	26	31	23	29	24
In overige delen van de regio	13	14	13	13	13	12	12
Buiten de regio	48	45	51	41	53	36	50

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.19: Waar heeft men gezocht? Binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
In de buurt van vorige woning	42	43	41	40	43	43	40
In de deelgemeente van vorige woning	21	19	25	20	23	21	21
In aangrenzende deelgemeenten van vorige woning	20	16	28	13	28	16	20
In overige delen van Rotterdam	41	42	40	39	42	38	42
In aangrenzende gemeenten	7	6	9	7	10	7	8
In overige delen van de regio	5	5	4	6	3	8	4
Buiten de regio	5	5	5	8	4	7	6

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Waarom Rotterdam?

Tabel III.20: Waarom heeft men voor Rotterdam gekozen? Vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Ik vind Rotterdam een fijne stad om in te wonen	37	39	34	39	35	30	38
Ik kon er snel woonruimte krijgen	20	22	15	21	19	24	19
Ik kon er een goedkope woonruimte krijgen	13	15	9	8	16	11	13
Ik vond er mijn ideale woning	14	11	19	14	12	11	14
Geen geschikt aanbod in andere gemeenten	6	8	3	8	6	8	6
Ik wilde in de grote stad wonen	19	17	23	17	21	7	21
Ik wilde dichtbij vrienden / familie wonen	29	31	28	32	24	37	27
Ik wilde in de stad wonen waar ik werk	15	12	19	7	22	14	14
Ik wilde dichtbij mijn werk wonen	17	15	20	11	22	22	16
De aanwezigheid van horeca / musea / theaters / bioscopen	13	10	18	7	20	2	14
De aanwezigheid van winkels	11	11	10	14	9	18	10
De religieuze voorzieningen of scholen	2	2	2	2	2	6	1
De medische voorzieningen	2	2	2	3	1	3	2
De onderwijsvoorzieningen	11	16	1	18	5	3	11

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.21: *Waarom heeft men voor Rotterdam gekozen? Binnenstedelijke verhuisden, in procenten*

Verhuisden Rotterdam	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Ik vind Rotterdam een fijne stad om in te wonen	61	58	68	61	64	58	61
Ik kon er snel woonruimte krijgen	8	10	4	9	8	6	9
Ik kon er een goedkope woonruimte krijgen	10	10	8	11	9	6	10
Ik vond er mijn ideale woning	11	7	19	11	14	9	12
Geen geschikt aanbod in andere gemeenten	2	3	1	4	1	4	2
Ik wilde in de grote stad wonen	17	16	20	14	21	10	19
Ik wilde dichtbij vrienden / familie wonen	33	36	26	35	32	36	32
Ik wilde in de stad wonen waar ik werk	16	12	24	11	23	18	16
Ik wilde dichtbij mijn werk wonen	10	8	16	6	17	8	11
De aanwezigheid van horeca / musea / theaters / bioscopen	11	9	14	6	17	8	11
De aanwezigheid van winkels	7	6	9	8	7	6	7
De religieuze voorzieningen of scholen	2	2	0	1	1	0	2
De medische voorzieningen	2	2	2	3	1	1	3
De onderwijsvoorzieningen	8	11	1	9	7	2	9

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Waarom weg uit Rotterdam?

Tabel III.22: *Waarom kon u niets vinden in Rotterdam? Vertrekkers, in procenten*

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Niet in Rotterdam naar een woning gezocht	49	42	56	40	58	44	49
Te duur	18	24	12	20	16	22	17
Geen geschikt aanbod in buurt waar ik wil wonen	17	21	12	21	11	18	16
Te lange wachttijden	16	27	6	25	10	18	16
Niet geschikt om kinderen op te laten groeien	8	6	10	8	6	18	5
Kwaliteit woningen niet goed	6	7	4	6	5	5	6
Te weinig activiteiten ondernomen	1	2	0	3	0	1	1

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Had Rotterdam iets kunnen doen?

Tabel III.23: *Had Rotterdam iets kunnen doen om u als inwoner van de stad te houden? Vertrekkers, in procenten*

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Nee, ik wilde gewoon de stad uit	18	18	18	24	13	25	16
Nee, ik was toch verhuisd	52	47	60	46	62	48	54
Ja, namelijk	20	25	15	23	19	20	19
Geen antwoord	10	10	7	7	7	7	11

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Werken in Rotterdam

Tabel III.24: Stellingen met betrekking tot werkcarrière en bereikbaarheid
Vestigers, in procenten

Vestigers		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende carrière mogelijkheden	(helemaal) oneens	11	5	8	11	11	9
	(helemaal) eens	59	67	57	66	55	62
Vanuit mijn woning zijn voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar	(helemaal) oneens	12	5	8	12	11	9
	(helemaal) eens	58	71	54	69	66	61

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.25: Stellingen met betrekking tot werkcarrière en bereikbaarheid
Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende carrière mogelijkheden	(helemaal) oneens	13	8	7	11	11	10
	(helemaal) eens	57	74	64	68	75	61
Vanuit mijn vorige woning waren voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar	(helemaal) oneens	19	12	20	11	13	17
	(helemaal) eens	41	57	43	54	58	43

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.26: Stellingen met betrekking tot werkcarrière en bereikbaarheid
Binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende carrière mogelijkheden	(helemaal) oneens	16	10	16	9	19	12
	(helemaal) eens	46	63	39	66	44	53
Vanuit mijn woning zijn voldoende banen binnen redelijke reisafstand bereikbaar	(helemaal) oneens	17	11	19	12	24	13
	(helemaal) eens	50	69	45	68	55	56

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Rotterdamse woningmarkt

Tabel III.27: Stelling met betrekking tot de woningmarkt. Vestigers, in procenten

Vestigers		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende mogelijkheden op de woningmarkt	(helemaal) oneens	12	11	11	12	19	10
	(helemaal) eens	62	70	62	67	60	65

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.28: Stelling met betrekking tot woningmarkt. Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende mogelijkheden op de woningmarkt	(helemaal) oneens	30	12	26	16	26	19
	(helemaal) eens	28	55	33	49	48	38

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.29: Stelling met betrekking tot woningmarkt. Binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam		inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Rotterdam heeft voldoende mogelijkheden op de woningmarkt	(helemaal) oneens	22	13	20	16	26	17
	(helemaal) eens	47	68	46	64	44	56

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Economische crisis

Tabel III.30: Heeft de economische crisis effect gehad op uw verhuizing?
Vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Gekozen voor een goedkopere koopwoning dan ik eigenlijk zocht	6	7	5	11	2	13	6
Gekozen voor een goedkopere huurwoning dan ik eigenlijk zocht	9	14	2	12	7	13	9
Besloten te gaan huren in plaats van kopen	9	8	12	7	11	4	10
Kreeg mijn vorige koopwoning moeilijk verkocht	4	2	8	3	5	6	4
Had gevoel dat ik meer keuze had, veel woningen te koop	6	3	11	5	7	4	6
De economische crisis had geen effect op mijn verhuizing	67	66	70	65	70	53	69
Geen antwoord	5	7	2	5	3	10	6

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.31: Heeft de economische crisis effect gehad op uw verhuizing?
Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Gekozen voor een goedkopere koopwoning dan ik eigenlijk zocht	3	5	2	5	2	5	2
Gekozen voor een goedkopere huurwoning dan ik eigenlijk zocht	11	17	6	15	8	8	12
Besloten te gaan huren in plaats van kopen	5	6	4	6	3	8	3
Kreeg mijn vorige koopwoning moeilijk verkocht	5	2	7	2	7	6	4
Had gevoel dat ik meer keuze had, veel woningen te koop	4	1	7	3	4	5	3
De economische crisis had geen effect op mijn verhuizing	71	68	74	68	77	71	69
Geen antwoord	6	7	5	6	4	5	9

Significant verschil ten opzichte van andere groep

*Tabel III.32: Heeft de economische crisis effect gehad op uw verhuizing?
Binnenstedelijke verhuisden, in procenten*

Verhuisden Rotterdam	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Gekozen voor een goedkopere koopwoning dan ik eigenlijk zocht	8	7	11	10	5	14	7
Gekozen voor een goedkopere huurwoning dan ik eigenlijk zocht	13	17	3	20	4	16	11
Besloten te gaan huren in plaats van kopen	8	9	7	9	9	8	10
Kreeg mijn vorige koopwoning moeilijk verkocht	4	3	7	2	7	8	4
Had gevoel dat ik meer keuze had, veel woningen te koop	7	2	18	3	12	7	7
De economische crisis had geen effect op mijn verhuizing	58	57	62	53	68	50	60
Geen antwoord	7	10	1	9	1	5	9

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Toekomst

Tabel III.33: Waar ziet u zichzelf over vier jaar? Vestigers, in procenten

Vestigers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woon nog steeds in mijn huidige woning	24	19	33	28	21	35	23
Ben verhuisd naar een andere woning in Rotterdam	26	29	21	26	26	19	26
Ben verhuisd naar woning buiten Rotterdam maar wel in regio	8	7	10	6	10	5	8
Ben verhuisd naar een woning buiten de regio	8	7	9	3	12	9	7
Ben verhuisd naar het buitenland	6	8	5	4	8	8	6
Geen idee	26	29	22	32	22	24	28
Geen antwoord	1	1	1	0	1	0	2

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.34: Waar ziet u zichzelf over vier jaar? Vertrekkers, in procenten

Vertrekkers	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woon nog steeds in mijn huidige woning	36	28	45	39	34	45	33
Ben verhuisd naar een andere woning in Rotterdam	11	8	14	6	14	13	10
Ben verhuisd naar woning buiten Rotterdam maar wel in regio	10	13	6	12	7	6	10
Ben verhuisd naar een woning buiten de regio	11	13	10	9	13	8	11
Ben verhuisd naar het buitenland	6	7	4	5	6	7	5
Geen idee	24	27	20	27	24	19	26
Geen antwoord	3	3	2	2	1	1	6

Significant verschil ten opzichte van andere groep

Tabel III.35: Waar ziet u zichzelf over vier jaar? Binnenstedelijke verhuisden, in procenten

Verhuisden Rotterdam	Totaal	inkomen		opleiding		gezin	
		L	M/H	L/M	H	Wel	Niet
Woon nog steeds in mijn huidige woning	37	31	49	38	37	49	33
Ben verhuisd naar een andere woning in Rotterdam	23	25	20	24	23	25	22
Ben verhuisd naar woning buiten Rotterdam maar wel in regio	5	6	4	4	6	4	5
Ben verhuisd naar een woning buiten de regio	4	4	4	2	6	2	4
Ben verhuisd naar het buitenland	5	4	5	5	5	2	5
Geen idee	24	28	18	26	23	17	26
Geen antwoord	2	3	0	1	0	0	4

■ Significant verschil ten opzichte van andere groep

Bijlage IV Vestiging, vertrek en zittende bevolking ¹⁾
Zuid en overig Rotterdam 2006, 2009, 2011 en 2013 (in %)

	2006						2009						2011						2013					
	Vestiging		Vertrek		Bevolking		Vestiging		Vertrek		Bevolking		Vestiging		Vertrek		Bevolking		Vestiging		Vertrek		Bevolking	
	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam	Zuid	Ov Rdam
Huishoudsamenstelling																								
Alleenstaand	33	38	24	26	46	48	35	44	33	32	44	49	32	29	40	45	45	46	45	52	34	33	47	45
(echt)paren zonder kind(eren)	26	27	30	33	21	22	23	22	31	30	20	21	22	23	14	17	21	23	29	26	27	31	18	23
(echt)paren met kind(eren)	11	13	22	22	21	19	13	11	16	17	21	19	9	11	16	10	19	19	11	8	16	17	22	20
Een ouder met kind(eren)	11	4	7	6	11	9	11	5	8	6	13	9	9	6	6	5	13	9	6	5	10	6	12	10
Wonend bij ouders/familie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Deelt huishouden met anderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	19	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders	14	14	9	10	1	1	14	13	9	11	1	1	6	4	8	9	4	2	5	3	6	5	0	1
Geen antwoord	5	4	7	4	-	-	5	5	3	4	-	-	2	2	3	4	-	-	4	6	8	8	-	-
Leeftijd																								
18-24 jaar	37	39	28	28	9	7	35	37	28	29	4	10	36	37	29	30	8	9	29	32	27	25	3	7
25-34 jaar	29	32	33	36	16	23	34	35	33	37	19	21	32	33	35	36	20	20	39	42	38	45	21	21
35-44 jaar	15	12	17	20	23	20	14	13	15	17	20	19	12	12	16	13	20	19	15	10	15	14	20	19
45-54 jaar	10	8	11	7	16	16	10	6	11	7	17	17	11	8	8	11	19	18	8	10	10	7	21	18
55+	9	9	11	10	36	35	7	9	14	11	40	35	8	10	11	11	34	34	9	7	10	9	35	35
Huishoudinkomen																								
Laag	65	55	52	41	61	51	64	60	53	46	60	47	68	59	58	48	60	47	69	63	63	53	60	47
Midden	23	27	27	26	30	32	22	23	27	24	30	34	20	26	25	22	30	34	19	21	21	22	28	34
Hoog	11	18	21	33	9	17	14	18	20	31	10	19	12	14	17	30	10	19	11	16	16	26	12	19
Bron van inkomsten																								
Arbeid	65	67	73	75	47	55	69	63	65	74	52	56	57	59	57	66	52	56	54	66	57	63	53	58
Pensioen	3	4	5	5	26	23	3	5	6	6	27	23	3	6	6	6	27	23	4	4	5	6	26	24
Uitkering	10	4	9	5	24	18	11	6	10	7	18	12	15	8	14	7	18	12	20	9	15	11	20	18
Student	12	18	7	10	3	2	11	20	10	8	3	10	14	21	16	15	3	10	9	14	12	8	-	-
Anders/geen eigen inkomen	6	5	4	3	1	1	4	5	5	3	0	0	5	5	3	5	0	0	6	3	2	6	1	0
Geen antwoord	3	2	2	2	-	-	3	2	3	3	-	-	5	3	4	2	-	-	7	4	8	6	-	-
Opleiding																								
Laag	21	12	22	13	57	44	22	15	27	16	52	31	26	17	24	20	52	31	23	11	19	13	47	31
Midden	45	37	42	31	26	25	42	39	38	31	28	33	43	35	39	28	28	33	42	32	37	30	31	33
Hoog	34	51	36	57	16	31	36	47	36	53	20	36	32	49	37	52	20	36	35	57	44	57	22	36
Etniciteit *																								
Autochtoon	43	58	48	57	54	64	41	54	48	55	55	61	40	55	44	54	48	59	39	53	42	53	52	60
Westerse allochtoon	7	9	6	9	10	11	8	7	7	6	8	11	16	15	16	20	11	12	22	19	22	20	8	9
Niet-westerse allochtoon	50	33	46	34	36	26	51	39	45	39	37	28	44	31	40	26	41	28	39	29	37	27	40	31

* In 2013 zijn geen vragen meer gesteld over de etniciteit van de respondent maar zijn de gegevens uit het GBA gebruikt.

- 1) *De gegevens van de zittende bevolking zijn afkomstig uit het WoonOnderzoek Nederland (WoON2006, WoON2009 en WoON2012). Alleen in 2011 komen gegevens over het inkomen en opleiding uit het WoON2009 en gegevens over de huishoudsamenstelling, leeftijd en etniciteit uit de Gemeentelijke Basisadministratie 2011.*

De gegevens over de bron van het inkomen en het aantal inkomens van de zittende bevolking uit het WoON zijn vanaf 2009 achterwege gelaten. Grote verschillen met 2006 wijzen op een mogelijke fout in de data.

N.B. Onder de vestigers en vertrekkers van Zuid en overig Rotterdam vallen ook de binnenstedelijke verhuisden (huishoudens die van Zuid naar overig Rotterdam verhuizen en vv).